

**Verslaggevende eenheid
Stichting Het Geldersch
Landschap gecombineerd**

Jaarstukken 2022

Datum: 16 mei 2023

Inhoudsopgave

Directieverslag	2	
Verslag Raad van Toezicht	13	
Verkort verslag Raad van Advies	17	
Verkort verslag Beheer Advies Commissie	19	
Jaarrekening:		
Balans per 31 december 2022	21	
Staat van Baten en Lasten over 2022	22	
Kasstroomoverzicht	23	
Toelichting op de jaarrekening 2022	24	
Overige gegevens	67	
Bijlagen		
1	Specificatie van de door de Stichting beheerde terreinen	72
2	Verantwoording NPL-projecten	73
3	Groepsstructuur verslaggevende eenheid Stichting Het Geldersch Landschap	74
4	Samenstelling Raad van Toezicht en Directie	75

Directieverslag gecombineerde jaarrekening

Een lastig jaar

Na twee jaar pandemie brak in februari 2022 de oorlog in Oekraïne uit met grote gevolgen en een sterke stijging van grondstof, energieprijzen en arbeidskosten. De krapte op de arbeidsmarkt ging samen met een grote wisseling van medewerkers. Ook het ziekteverzuim was groot. Deze ontwikkeling trof de hele samenleving en dus ook onze organisatie. De planning en uitvoering van werkzaamheden in het veld en uitvoering projecten vroeg hierdoor meer aandacht dan gebruikelijk. Een aantal projecten kon geen doorgang vinden door de sterk gestegen prijzen of uitblijven van vergunningen door gebrek aan capaciteit elders.

Ook de beurs kende in 2022 een sterk negatief rendement van onze duurzame beleggingsportefeuille. Uiteindelijk is het jaar afgesloten met een negatief resultaat van ruim € 4 miljoen als gevolg van deze beursontwikkeling. Het resultaat van de operationele activiteiten lag in de lijn van de begroting. Over een periode van twee jaar is sprake van een positief resultaat voor de organisatie.

Doelstelling, missie en visie

Geldersch Landschap & Kasteelen (GLK) is de werkorganisatie waarin drie stichtingen samenwerken:

Stichting Het Geldersch Landschap "heeft ten doel het behoud en de zorg voor in landschappelijk, natuurwetenschappelijk en/of cultuurhistorisch opzicht belangrijke terreinen in de provincie Gelderland met de zich daarop bevindende monumenten van geschiedenis en kunst, in het bijzonder die bedoeld in de Monumentenwet 1988 en (rijks)monumenten in de zin van de Erfgoedwet".

Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen "heeft ten doel de in de provincie Gelderland aanwezige kastelen, kasteelruïnes en historische landhuizen met de daarbij behorende inventarissen, tuinen, opstallen en erven te behoeden voor verval en ondergang en bij te dragen aan het behoud van de hierin besloten kunsthistorische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden".

Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen "heeft tot doel de stichtingen: 'Stichting Het Geldersch Landschap' en 'Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen', beiden gevestigd te Arnhem, materiële steun te verlenen bij het realiseren van de gezamenlijke dan wel afzonderlijke doelstellingen".

Eind juli 2021 werd de *Stichting Vrienden van Kastelen* overgedragen aan een nieuwe partij die met dezelfde doelstellingen het Landgoed Gnadenthal, dat in Duitsland ligt, voor de toekomst gaat behouden. Mede op verzoek van de familie destijds, heeft GLK voor een periode als vangnet gefungeerd.

De statuten van de Stichting zijn geactualiseerd op 30 juli 2021.

GLK opereert als particuliere organisatie in het publiek domein en geeft invulling aan maatschappelijke doelen. Hiervoor is GLK ten dele afhankelijk van financiële ondersteuning van overheden. Door spreiding van inkomsten en een groot draagvlak vanuit de Gelderse samenleving is de afhankelijkheid van de overheid in balans. De provinciale bijdrage voor het Geldersch Landschap wordt in een periode van tien jaar afgebouwd (2025). GLK is een kennisintensieve organisatie.

De **missie** van GLK luidt als volgt: “Wij geven het Gelderse culturele en natuurlijke erfgoed door, we laten het leven”. Bezit dat aan ons is toevertrouwd behouden we niet alleen, we willen het in betere staat doorgeven aan de generaties die ons volgen. We beheren het met de grootst mogelijke zorg en laten het leven, letterlijk en onder de mensen. GLK doet dit door een goed beheer, een zorgvuldige exploitatie en verwerving van natuurterreinen, bossen, landgoederen, cultuurhistorische objecten en monumentale panden zoals bijvoorbeeld kastelen, kerken en boerderijen. Met openstelling van het bezit, educatie en voorlichting, wordt het belang van natuur, landschap en erfgoed uitgedragen.

Goed bestuur

Keurmerken, gedragscode en richtlijnen

Geldersch Landschap draagt een aantal keurmerken, gedragscodes en richtlijnen. Om onze missie en doelstellingen resultaatgericht en gericht op de belanghebbenden in praktijk te kunnen brengen, is de Stichting voortdurend bewust bezig met de kwaliteit van het beleid, uitvoering van kernactiviteiten en bedrijfsvoering. De kwaliteit is gewaarborgd door de certificering van de volgende keurmerken:

- CBF, Toezicht op goeddoen
- Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) – Belastingdienst
- Professionele organisatie voor monumentenbehoud (POM)
- SNL-certificering (Subsidiestelsel Natuur en Landschap)
- Museumregister Nederland
- Forest Stewardship Council (FSC)

Daarnaast onderschrijven wij de volgende gedragscodes en richtlijnen:

- Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen
- Aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer & Administratie
- Regeling beloning directeuren van goede doelen
- SBF-code Goed Bestuur
- Governance Code Cultuur
- Ethische Code voor Musea
- Erkend leerbedrijf - Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)
- Gedragscode Natuur
- Gedragscode Bosbeheer

Verantwoordelijkheid en controle

GLK kent het toezichthoudermodel met een Raad van Toezicht (RvT). De Directeur-bestuurder legt verantwoording af aan de RvT. Daarnaast laat de Directeur-bestuurder zich adviseren door een Raad van Advies, Beheer Advies Commissie en Vermogens Beheer Commissie. Het managementteam, bestaande uit de Directeur-bestuurder, regiohoofden, afdelingshoofden en rentmeester, is verantwoordelijk voor het managen van de dagelijkse gang van zaken.

De financiële planning & control (P&C)cyclus kent drie onderdelen:

1. Begrotingen
2. Jaarrekening
3. Tussentijdse cijfers

De controletaken liggen daarbij bij de Controller, Financiële Audit Commissie en de accountant. In het proces van de financiële P&C-cyclus wordt in de P&C-gesprekken ook de inhoudelijke voortgang van de resultaatafspraken en KPI's uit het jaarplan besproken. De administratie en interne controle wordt jaarlijks geactualiseerd en getoetst door een accountant. Dit heeft ook geleid in 2022 tot een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekeningen.

Naast deze interne cyclus zijn er ook externe kwaliteitscycli die onder meer samenhangen met de diverse keurmerken waaraan moet worden voldaan, zoals de SNL en CBF. Deze hebben hun eigen frequenties (jaarlijks, om de 4 jaar, etc.) en worden wanneer dit speelt opgenomen in de reguliere P&C-cyclus. In 2022 vonden een tweetal (interne) audits plaats. Uit de interne SNL-audit bleek dat GLK op alle fronten voldoet aan de vereisten voor het SNL-certificaat. Eind 2022 heeft een audit plaatsgevonden door de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. Actiepunten betroffen voornamelijk het aanleveren van de actuele restauratienota en een toelichting geven op getroffen maatregelen omtrent verdroging. Deze punten zijn inmiddels opgevolgd. De beoordeling is positief verlopen.

De directie legt door middel van het jaarverslag en de jaarrekening verantwoording af aan belanghebbenden zoals de donateurs, schenkers, sponsors en subsidieverstrekkers.

Organisatie

Onder de Directeur-bestuurder werken de afdelingshoofden die samen het Managementteam (MT) vormen. Het MT bestaat uit Hoofd Landschap en Kastelen (tevens Waarnemend-directeur), Regiohoofd Oost-Gelderland, Regiohoofd West-Gelderland, Hoofd Financiën & Controlling, Hoofd Personeel en Organisatie, Hoofd Marketing, Communicatie en Fondsenwerving, Hoofd Bedrijfsvoering, Hoofd Bouwkundige zaken en de Rentmeester. De kern van de uitvoeringsorganisatie wordt gevormd door de beheereenheden en de opengestelde kastelen. De werkorganisatie is zodanig ingericht, dat zoveel mogelijk werkvelden overgenomen kunnen worden bij uitval (inhuur of eigen medewerker). Het functioneren van de medewerkers wordt door de Directeur-bestuurder geëvalueerd conform een vastgesteld beoordelingssystematiek. Eens in de vijf jaar wordt een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) uitgevoerd, waarbij de directe werkomgeving in beeld wordt gebracht, beheersbaar met mede als doel ongevallen te voorkomen. Er is een actueel plan van aanpak.

De organisatie heeft een eigen arbeidsvoorwaardenpakket. De bezoldiging van de Directeur-bestuurder bedroeg € 136.649. Dit valt ruim binnen de maximale norm van de Regeling beloning van goeddoelenorganisaties van € 173.960. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen bezoldiging. In 2022 waren er 154 medewerkers in dienst (109,7 fte). De formatie bestaat uit 102,7 vaste en 7,0 flexibele fte's. Het ziektecijfer bedroeg 7,1%. Het aantal vrijwilligers bedraagt 911.

De Raad van Toezicht oefent het toezicht uit op basis van schriftelijke stukken, die periodiek in de vergaderingen van de Raad van Toezicht worden besproken in aanwezigheid van de Directeur-bestuurder. Twee van de leden vormen tevens de Financiële Audit Commissie (FAC). Tijdens de vergaderingen verstrekken de Directeur-bestuurder en medewerkers mondelinge toelichting. Er worden ook enkele inhoudelijke themadagen gehouden.

Het functioneren van de Directeur-bestuurder wordt geëvalueerd door de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft een remuneratie commissie. Ieder jaar vindt een (verkorte) evaluatie plaats van het functioneren van de Raad van Toezicht. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen uitnodigingen voor personeelsbijeenkomsten, evenementen, vrijwilligersbijeenkomst etc. Op deze manier wordt de Raad van Toezicht in de gelegenheid gesteld kennis te nemen van hetgeen leeft in de organisatie.

De *Raad van Advies* heeft tot doel gevraagd en ongevraagd, als raad maar ook als lid van de raad, adviseren van de Directie met name van strategie en (meerjaren) beleid en relevante ontwikkelingen in de samenleving.

De *Beheer Advies Commissie* heeft tot doel gevraagd en ongevraagd adviseren van de Directie terzake beleidsnota's, beheervisies en evaluaties, beheersmaatregelen en ingrijpende restauraties en projecten.

De *Vermogens Beheer Commissie* heeft tot doel gevraagd en ongevraagd, als commissie maar ook als lid van de commissie, adviseren van de Directie en Raad van Toezicht, met name van terzake het ontwikkelen en wijzigen van het beleid ten aanzien van het beleggingsstatuut, alsmede het rapporteren omtrent de uitvoering van het vermogensbeheer door de Directie aan de Raad van Toezicht.

De *Vergadering van Begunstigers* heeft tot doel de band tussen de begunstigers en de stichting te onderhouden in het belang van het bereiken van de doelstelling van de stichting. Jaarlijks vindt verantwoording aan de donateurs plaats in de Vergadering van Begunstigers.

In de statuten van de stichtingen en het reglement ex artikelen 4 en 27 der statuten zijn de doelen en verantwoordelijkheden Raad van Toezicht en Directeur-bestuurder verder uitgewerkt.

Effectiviteit en efficiency van bestedingen

GLK heeft een meerjarenvisie 2016-2025 "Samen zorgen voor de toekomst van mooi Gelderland" met bijbehorende meerjarenbegroting. De jaarplannen en bijbehorende begrotingen zijn daar een uitwerking van. Op deze wijze geeft de Directie richting aan de doelstellingen van de Stichtingen. In het meerjarenvisie zijn richtinggevende doelstellingen opgenomen met als speerpunten de kwaliteit van ons bezit, interactie en de exploitatie. In de jaarlijkse begroting zijn concrete doelen geformuleerd die doorgevoerd worden in de werk- en investerings-programma's van de eenheden. Voor 2022 betrof dit het jaarplan "Liefde voor het vak". Aan de hand van kwartaalgesprekken wordt de voortgang gevolgd en vastgelegd. Mede aan de hand hiervan wordt het (financiële) jaarverslag opgesteld. De inhoudelijke kwaliteitsborging geschiedt aan de hand van de kwaliteitscycli voor de diverse primaire (beheer)taken, zoals het terreinbeheer en het gebouwenbeheer. Voor de terreinen en gebouwen bestaan meerjarenonderhoudsprogramma's en beheervisies. Ieder jaar worden een aantal beheervisies geactualiseerd. De kwaliteit wordt gewaarborgd door planning, uitvoering en evaluaties van het gevoerde beheer.

De Raad van Toezicht wordt op financieel vlak ondersteund door de Financiële Audit Commissie. Deze commissie bereiden met de Directeur-bestuurder en Controller alle financiële stukken voor inclusief de besprekingen met de accountant.

In 2021 heeft een tussentijdse evaluatie van de meerjarenvisie plaatsgevonden. Halverwege onze meerjarenvisie 2016-2025 kon vastgesteld worden dat veel voorgenomen doelen op koers liggen of zelfs al zijn gerealiseerd. Op bepaalde onderdelen, als met het verduurzamen van onze woningen, de transitie van onze landbouw, de afronding en inrichting van het Gelders Natuur Netwerk is de uitvoering geïntensiveerd.

Doelrealisatie 2022

Een lastig planbaar jaar, waarbij de meeste reguliere werkzaamheden in de terreinen/gebouwen uitgevoerd konden worden. Met tal van partijen werd samengewerkt om het landelijke en provinciale beleid met betrekking tot het klimaat, energietransitie, bossen, robuustheid en herstel van de bestaande natuur, de landbouwtransitie en omgevingswet te beïnvloeden waarbij rekening wordt gehouden met landschap, biodiversiteit, natuur en cultuur. Het beleid komt echter traag tot stand én is veelal nog niet uitvoeringsgereed. De Stichting heeft wel stappen gezet om invulling te geven aan de uitvoering van herstel en inrichting van het Gelders Natuur Netwerk (kwaliteitsimpuls natuur) door het robuuster maken van onze terreinen door middel van inrichting, aankoop en herstel. Ook konden enkele landbouwpercelen worden ingericht voor de natuur.

Ons wagenpark, woningen en overig materieel is verder verduurzaamd met de volgende jaarschijf die een termijn van in totaal 10 jaar omvat. Begonnen is met de verkenning of deze verduurzaming niet versneld kan worden als gevolg van de sterk gestegen energieprijzen. De landbouwtransitie krijgt vorm door de regiodeal Veluwe, waar begin 2023 een geheel landbouwbedrijf uitgekocht kon worden. Er komen circa 52 hectare beschikbaar voor nieuwe natuur, terwijl de overige 70 hectare landbouwgrond ingezet kan worden voor extensivering van de overige landbouwbedrijven op Landgoed Staverden. Van onze gronden met een vorm van landbouwkundig gebruik in het Gelders Natuur Netwerk zijn inmiddels bindende afspraken gemaakt.

Op basis van de meerjarenvisie "Samen werken aan de toekomst van ons mooie Gelderland" en maatschappelijke ontwikkelingen, wordt jaarlijks binnen de beschikbare middelen, de projecten geselecteerd. In 2022 konden veel projecten worden uitgevoerd naast projecten die door het projectenbureau in het kader van de kwaliteitsimpuls natuur programmatisch worden uitgevoerd. Ook in 2022 vond veel onderzoek plaats naar onder andere de hydrologische situatie van onze terreinen én cultuurhistorische analyses van ons bezit. Nodig ter voorbereiding van projecten in het kader van herstel én inrichting bestaande en nieuwe natuur.

In onze bossen vond bosherstel/lanenherstel plaats met diverse boomsoorten én op kleine schaal om onze bossen klimaatbestendiger te maken. Ook de storm begin 2022 heeft voor extra structuurvariatie/schade én ingrepen gezorgd.

De Poorten functies van de 7 opengestelde kastelen werd in 2022 afgerond. Verwolde, Cannenburch en Hernen kregen een nieuwe winkel en een balie. Alle opengestelde kastelen zijn nu zo ingericht dat de geïnteresseerde bezoeker zich welkom voelt bij GLK. Op Landgoed Staverden werd het herstel van het koetshuis afgerond. Op de kern van het Landgoed werden diverse herstelwerkzaamheden uitgevoerd. Met het kasteel werd een eerste aanvang gemaakt om te komen tot een volledige herstel/restauratie/verduurzamingsplan. Met het herstel van het huis/entree van Landgoed Brakel is in 2022 een start gemaakt, welke in het eerste kwartaal van 2023 opgeleverd kon worden. In Huis Zypendaal werden de museale ruimten hersteld en de zonnewijzer opgeknapt. Het project "Ammersoyen in scherven" kreeg een vervolg waaronder het scherven lab en de middeleeuwse tuin. Op de Cannenburch kon, na jaren van overleg, een nieuwe werkschuur/opslagruimte gerealiseerd worden met een dak vol zonnepanelen. Op het Landgoed Hoekelum werd het koetshuis gerestaureerd, evenals een deel van de monumentale tuinmuur, die de komende jaren gefaseerd hersteld zal gaan worden. De Torckschool op Rosendael werd hersteld, evenals de aanwezige waterpomp. De Torckschool doet inmiddels weer dienst als school naast het onderkomen voor de fanfare. Op het Landgoed Rosendael werd het hertenkerende raster en het herstel van het houten hekwerk als extra projecten uitgevoerd. Op het Landgoed Bonenburg werd een woonhuis gerenoveerd. In voorbereiding zijn genomen de renovatie en verduurzaming van de werkschuur Loenen, Hoekelum en Schouwenburg. Op het landgoed Hunderen zijn de waterpartijen gebaggerd ten behoeve van de waterkwaliteit.

Het aantal bezoekers van onze kastelen herstelde zich. In 2022 bezochten 248.600 bezoekers onze opengestelde huizen en kastelen.

Een aantal projecten kon niet uitgevoerd worden vanwege de toenemende kosten en/of uitblijven van vergunningen. Dit betrof de realisatie van de werkschuur Buurmalsen, het landgoed Hoevelaken (inrichting), de restauratie van de woning "Petrea" als recreatiewoning te Wapenveld, de afronding van de eendenvijver op het Landgoed Mariëndaal.

Na jaren van onttrekking zand en herinrichting van het gebied werd in 2022 de Randwijkse uiterwaarden (of Hetersche uiterwaarden) aan Het Geldersch Landschap overgedragen (32,6 hectare). Het betreft een gevarieerd gebied aan meidoorn struiken, landbouw- en natuurgronden en recreatiegebied. Dit laatste gebied is in gebruik en beheer gegeven aan de dorpsraad Heteren. Bij Barneveld werd het Landgoed "de Otelaar" aangekocht, grenzend aan ons Landgoed Klein Bylaer (14,2 hectare). In Lunteren en in de Achterhoek konden enkele hectares landbouwgrond worden aangekocht ten behoeve van omzetting natuur en als verbindingzone. De Liendense waard werd niet langer beheerd voor RWS (51,5 hectare). Tenslotte werd de Oliemolen te Eerbeek voor een symbolisch bedrag overgenomen als onderdeel van het ensemble te Eerbeek. Van iedere ontvangen euro is afgerond 91% besteed aan de doelstelling (gewenste verhouding minimaal 65%); 6% aan kosten beheer en administratie (gewenste verhouding maximaal 10%) en 3% aan wervingskosten (gewenste verhouding maximaal 25%).

Verschillen-analyse

Van de totale baten ad € 21,5 miljoen is € 16,0 miljoen regulier. In 2022 waren enkele bijzondere baten en lasten met een eenmalig karakter. De stichting mocht € 1.078.100 aan nalatenschappen ontvangen. Het resultaat werd positief beïnvloed door een vertraging in de uitvoering van het investeringsprogramma (netto circa € 261.000). Personeelskosten kwamen ruim € 130.000 lager uit dan begroot omdat openstaande vacatures niet (tijdig) konden worden ingevuld. Bovendien werd het resultaat positief beïnvloed door een lager eigen aandeel in verwervingen dankzij bijdragen van o.a. particulieren en fondsen (+/+ € 346.000). Overige incidentele positieve verschillen betroffen een beheersvergoeding voor de Randwijkse Waarden (€ 100.000), giften (+/+ € 184.000) en een vergoeding voor opstallen (€ 87.500). De exploitatie van de opengestelde kastelen herstelde zich (+/+ € 75.000). De exploitatiesubsidies kwamen ruim € 506.000 hoger uit dan begroot. Betreft indexeringen, nagekomen bijdrage SNL en eenmalige subsidies. Het resultaat werd negatief beïnvloed door het verlies op de beleggingsportefeuille. Het rendement was begroot op 3% (+/+ € 822.500). Uiteindelijk kwam het rendement uit op -/- 13,9% (-/- € 4.495.950). Dit is € 5.318.450 lager dan begroot.

Vermogen

De (statutaire) doelstellingen zijn onveranderd van kracht. Het beleid inzake hoogte en samenstelling van het vermogen is vastgesteld voor de periode 2016-2025. De continuïteits- en verschillende bestemmingsreserves zijn gemaximaliseerd. Belangrijkste punten uit dit beleid:

- de continuïteitsreserve is gevormd conform de richtlijn Financieel Beheer van Goede doelen en is bestemd voor dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de stichtingen ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. Onder kosten van de werkorganisatie verstaan wij de personeelskosten, huisvestingskosten, wervingskosten, kantoor- en algemene kosten en afschrijvingen. De reserve mag conform boven genoemde richtlijn maximaal 1,5 maal de kosten van de werkorganisatie zijn (€ 12 miljoen). Van deze € 12 miljoen is € 1 miljoen de maximale continuïteitsreserve voor het Geldersch Landschap;
- bestemmingsreserves worden gevormd om terreinen en gebouwen veilig te stellen, in te richten en om groot en achterstallig onderhoud uit te voeren. Door het specifiek benoemen van bestemmingsreserves kunnen beschikbare middelen adequaat en doeltreffend worden ingezet. De bestemmingsreserves worden door de Directeur-bestuurder specifiek benoemd en gemaximaliseerd en goedgekeurd door de Raad van Toezicht. Bestemmingsreserves mogen worden opgeheven/gerelabeld door de Directeur-bestuurder (goedkeuring Raad van Toezicht);
- aan bestemmingsfondsen hangen specifieke bestemmingen die door derden zijn bepaald. Opheffing is slechts mogelijk indien de ontvangen gelden volledig zijn besteed aan de gestelde doelen.

Beleggingen

In het beleggingsstatuut zijn de beleggingsdoelstelling en het beleggingsbeleid opgenomen. Het vermogen van de stichting wordt belegd in ondernemingen en instellingen waarvan de activiteiten voldoen aan de geformuleerde duurzaamheidscriteria van het Global Compact van de Verenigde Naties. Ook zijn eigen aanvullende criteria geformuleerd. Onze vermogensbeheerder Insinger Gilissen maakt gebruik van Sustainalytics en de bijbehorende controverses en scoremethode. Dit betreft een uitwerking van de domeinen Environment, Social en Governance (ESG) van beleggingen, waarbij GLK ervoor gekozen heeft 'Environment' zwaarder te laten wegen, mede vanuit het oogpunt duurzaamheid en biodiversiteit. Het risicoprofiel is defensief. De stichting heeft een Vermogens Beheer Commissie ingesteld die gevraagd en ongevraagd aan Directie en Raad van Toezicht advies geeft over beleggingsbeleid en uitvoering van het vermogensbeheer. Het rendement bedroeg ca -/ 13,9%. Het streefrendement van de portefeuille voor de komende jaren is en blijft 3%, en als resultaat over de afgelopen jaren wordt dat percentage ook gerealiseerd. Het rendement wordt ingezet ten behoeve van de eigen bijdrage van projecten die opgenomen worden in het jaarplan. Het rendement wordt niet ingezet voor afdekking van verdere financiële risico's.

Mede op basis van de beursontwikkelingen is het beleggingsbeleid van 2022 geëvalueerd met de FAC, de VBC en de vermogensbeheerder Insinger Gilissen. Het defensieve beleggingsprofiel is actueel voor 2023.

Risicobereidheid

Het nemen van risico is onlosmakelijk verbonden aan ons werk. Als bezitsorganisatie kun je altijd aanlopen tegen onvoorziene zaken. GLK werkt o.a. met continuïteits- en bestemmingsreserves naast verzekeringen en administratieve organisatie om risico's op te kunnen vangen. Ook heeft GLK een maatschappelijke positie om naar oplossingen te zoeken in voorkomende gevallen. Risico's die de continuïteit van de organisatie financieel en maatschappelijk kunnen raken willen we zoveel als mogelijk uitsluiten. Het omgaan met deze risico's vraagt een groot risico bewustzijn zowel binnen de organisatie als bij de Raad van Toezicht. Het beheersen van risico's is een vast onderdeel in de kwartaal- en jaargesprekken met de Management team leden. Een risico analyse is tevens een vast onderdeel bij de bespreking goedkeuring jaarrekeningen door de Raad van Toezicht in aanwezigheid van de accountant. GLK heeft een lage risicobereidheid en heeft passende risico mitigerende maatregelen genomen op basis van de strategie, de beheersing van operationele activiteiten, het zo nodig afdekken van financiële risico's en het compliant zijn met financiële verslaggeving en overige wet- en regelgeving.

Risico-overzicht

GLK bespreekt jaarlijks aan de hand van een uitgebreid overzicht de belangrijkste risico's en onzekerheden met de Raad van Toezicht. In algemene zin maakt GLK zo goed mogelijk inzichtelijk welke risico's voor GLK aan de orde zijn. Op basis van inschatting van risico en impact wordt ieder risico in beeld gebracht. Deze inventarisatie vindt ieder jaar plaats. Waar mogelijk worden risico's afgedekt.

Risico categorieën

Onderscheiden worden de risico categorieën: externe ontwikkelingen, realisatie doelstellingen, governance, financiën en operationeel. Bij externe ontwikkelingen gaat het om ontwikkelingen buiten de organisatie om, waar we slechts zeer beperkt invloed op hebben. Bij de realisatie doelstellingen door de eigen organisatie is het van essentieel belang onze statutaire doelen te realiseren. Bij governance gaat het om dat de organisatie niet alleen binnen wet- en regelgeving werkt maar ook binnen de kaders van de statuten en de reglementen van Raad van Toezicht en Directeur-bestuurder. Ook geldt dit voor keurmerken, gedragscodes en richtlijnen naast integriteitsbeleid en interne werkprocessen. Voor het realiseren van onze doelstellingen is de beschikbaarheid van financiële middelen en de continuïteit ervan essentieel. Bij operationeel loopt de organisatie in de bedrijfsvoering operationele risico's, o.a. op het vlak van ICT, aansprakelijkheid en personeel.

Klacht bij de EC

Naar aanleiding van een klacht ingediend door enkele particuliere grondbezitters over de PNB regeling, welke klacht volgens de Europese Commissie later zou zijn 'opgevolgd' door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters ('VGG'), oordeelde de Europese Commissie in een besluit d.d. 2 september 2015, dat de Staat de subsidieregeling weliswaar onterecht niet van tevoren heeft aangemeld bij de Commissie, maar keurde zij de regeling achteraf alsnog goed. Zowel de VGG als de natuurbeschermingsorganisaties hebben op verschillende grond/en tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep ingesteld. De VGG heeft beroep ingesteld, omdat zij van mening is dat de formele onderzoeksprocedure had moeten worden geopend. Wij hebben mede beroep aangetekend, omdat de natuurbeschermingsorganisaties onder andere in tegenstelling tot de Europese Commissie van mening zijn dat natuurbeschermingsorganisaties als het Geldersch Landschap niet kwalificeren als 'onderneming', en aldus geen sprake is van staatssteun. Voorts is er naar het inzicht van de natuurbeschermingsorganisaties evenmin sprake geweest van een 'economisch voordeel', althans niet in de mate die de Europese Commissie lijkt aan te nemen en heeft de PNB regeling niet geleid tot een vervalsing van de mededinging en/of een beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer, omdat het alleen gaat over Nederlands natuurbeheer.

In september 2020 is er een uitspraak geweest van het EU Hof van Justitie in Luxemburg. In dit arrest zijn de conclusies van het EU Gerecht uit 2018 in stand gelaten en is geoordeeld dat de Europese Commissie de PNB regeling middels een verkeerde onderzoeksprocedure heeft beoordeeld, en er zodoende een procedureel gebrek kleefde aan het eerdere besluit van de Europese Commissie uit 2015. Het gevolg van de arresten van het Gerecht en het EUH of van Justitie is dat het besluit van de Europese Commissie van 2 september 2015 nietig is. De Europese Commissie zal de PNB regeling vermoedelijk aan een hernieuwde beoordeling onderwerpen.

Wij wachten de voortgang van dit hernieuwde onderzoek af en zien de uitkomst ervan wederom met vertrouwen tegemoet. In het kader van de PNB regeling, gelijk de subsidieregelingen vóór de invoering van de PNB regeling in 1993, werden de natuurbeschermingsorganisaties belast met de aankoop of verkrijging van gronden ten behoeve van de totstandbrenging van de Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (thans: Natuurnetwerk Nederland) met als uitdrukkelijk doel de verworven gronden planmatig te transformeren en daarmee ook financieel af te waarderen tot natuurterrein, om deze eeuwigdurend als natuur te beheren en te behouden, alsmede open te stellen. De waarde van deze terreinen is in beginsel nihil, omdat kwalitatief adequaat beheer van natuurterreinen per saldo geld kost. In die zin is er ook geen sprake van financiële bevoordeling of andersoortige begunstiging van het Geldersch Landschap, waardoor naar onze mening ook geen sprake is van staatssteun. Terug vordering van subsidies dan wel de rente daarover is naar onze mening thans ook niet aan de orde. Daarom is gelijk aan voorgaande jaren geen verplichting opgenomen in de jaarrekening. Voor de volledigheid zij opgemerkt dat mocht de Europese Commissie na herbeoordeling toch tot de conclusie komen dat sprake is van (on)verenigbare staatssteun, de Staat gedwongen kan zijn (een deel van) de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen van de natuurbeschermingsorganisaties hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties. Welk besluit de Europese Commissie zal nemen zal eerst echter moeten worden afgewacht. We blijven ons verder graag richten op onze relatie en samenwerking met particuliere natuureigenaren, die Het Geldersch Landschap van grote waarde vindt en met wie wij in grote mate belangen delen, ook ten aanzien van toekomstig natuurbeheer. Het Geldersch Landschap en de VGG blijven in gesprek om te verkennen of er mogelijkheden zijn om de inmiddels langlopende procedure in der minne te beslechten. (Ook) bij een minnelijke regeling dient rekening te worden gehouden met materiële gevolgen voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties.

Covid-19

Sinds de uitbraak van Covid-19 in februari 2020 heeft GLK een groot aantal maatregelen genomen om de verspreiding van het virus tegen te gaan en de organisatie zo goed mogelijk operationeel te houden. Gedurende 2020 en 2021 heeft GLK een impact analyse Covid-19 uitgevoerd. Op basis hiervan zijn de conclusies en gevolgen getrokken. Actueel blijft:

- Thuiswerken is gemeengoed geworden. De verwachting is dat thuiswerken in combinatie met werklocatie gemeengoed blijft. Dit geldt ook voor digitaal vergaderen en voor korte afstemmingsvergaderingen.
- Het welzijn van medewerkers naast het ziektecijfer blijft een punt van aandacht in overleg én contact.
- Het bezoek en waardering aan onze terreinen is groter en blijft hoog. Door de situatie op een aantal locaties te monitoren, zal de komende jaren een beter inzicht ontstaan.
- Krapte op de arbeidsmarkt is voorzien de komende 1-3 jaar voor specifieke functies als timmerlieden/terreinmedewerkers en boswachters. De overige functies blijken goed invulbaar te zijn.
- Krapte op de grondstoffenmarkt lijkt voor langere duur aanwezig. Er zal op ingespeeld worden door de planning aan te passen én de doorlooptijd te vergroten. Indicatief wordt rekening gehouden met gemiddeld 10% hogere kosten.
- De vergunningstrajecten zullen langdurig vertraagd zijn (maanden tot zelfs jaren). Dit treft met name projecten.

Integriteitsbeleid

Een vastgesteld integriteitsbeleid speelt een belangrijke rol bij het bevorderen en borgen van integriteit. Het geeft duidelijkheid over de uitgangspunten van integriteit, over de kaders en regels die van toepassing zijn bij de diverse onderdelen en over de samenhang tussen instrumenten. Een beleidsplan alleen is echter niet voldoende, het beleid uitdragen en draagvlak creëren is minstens zo belangrijk. Het onderwerp integriteit gaat alleen leven als het een regelmatig terugkerend onderwerp is in gesprekken en overleggen. Het gaat erom dat medewerkers zich bewust blijven van integriteit. Hierin hebben alle betrokkenen hun eigen verantwoordelijkheid. Het integriteitsbeleid en de gekoppelde regelingen en instrumenten zijn onlosmakelijk verbonden aan de arbeidsovereenkomst of vrijwilligersovereenkomst van medewerkers/ vrijwilligers. Gemaakte afspraken en regelingen over integriteit moeten worden nageleefd door alle medewerkers en vrijwilligers. Bij het niet naleven van de afspraken en regelingen kunnen op basis van de arbeidsvoorwaarden maatregelen worden getroffen. Naast het vastleggen van de gewenste integriteit in het integriteitsbeleid, de gedragscode, de arbeidsvoorwaarden, heeft GLK in 2022 drie vertrouwenspersonen waarvan een mannelijke en een vrouwelijke tot 1-3-2022 (intern) en een externe vertrouwenspersoon (man). Daarnaast is er een extern meldpunt op de website gekomen met bijbehorend beleid en uitvoeringswijze voor mogelijke schendingen integriteit. In 2022 hebben de vertrouwenspersonen in totaal 3 meldingen over ongewenst gedrag ontvangen. Dit betroffen geen meldingen over een vermeend misverstand of advies inzake de meldregeling.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

De wijze waarop de stichting invulling geeft aan maatschappelijk verantwoord ondernemen is verwoord in de nota 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen 2018 – 2025'. Deze is gepubliceerd op onze website.

Het maatschappelijk ondernemen ontwikkelt zich snel. Dit betreft niet alleen het inspelen op de duurzaamheid van gebouwen, energieverbruik en klimaatneutraal willen zijn. Ook betreft dit de diversiteit en inclusie van onze samenleving en hoe we als organisatie hierop inspelen. Alhoewel er allerlei initiatieven worden ondernomen, ontbreekt een integraal plan met bijbehorende stappen en doelen. Deze wordt de komende jaren opgesteld en verder uitgewerkt.

Impact

LandschappenNL, waaraan GLK meewerkte, heeft een eerste impactonderzoek uitgevoerd om zicht te krijgen op de gezamenlijke impact die de landschapsorganisaties en provinciale landschappen maken. De focus lag toen op de vrijwilligers: vrijwilligersbeleid en burgerbetrokkenheid vormden een essentieel onderdeel van de strategie van de provinciale landschapsorganisaties. De Stichting heeft een eigen impact onderzoek uitgevoerd. Het bureau Witteveen+Bos stelde hiertoe een waardebeoordeling op van de instandhoudingsinspanning van GLK. Uit deze impactanalyse blijkt dat GLK ca. € 27 miljoen op jaarbasis toevoegt aan de Gelderse samenleving, waarbij het recreatieve belang (€ 16 miljoen) de grootste bijdrage levert. Het zijn collectieve baten die niet in financiële middelen worden gewaardeerd. Het is de bijdrage die GLK levert met de instandhouding van het Gelders erfgoed. Door LandschappenNL is een nieuw impactonderzoek uitgevoerd met focus op biodiversiteit. Dit bleek geen eenvoudige opgave. In het verschenen publieksrapport die ook op onze website is gepubliceerd is een overzicht opgenomen met de belangrijkste resultaten. In 2022 zijn voorbereidingen getroffen voor een nieuw impactonderzoek.

Inmiddels zijn in de vooruitblik meerjarenvisie 2021-2025 doelen geformuleerd met betrekking tot duurzaamheid. Ten opzichte van het uitgangsjaar 2019 is voor 2025 een reductie van CO²-uitstoot van 65% vastgelegd. Hiervoor zijn vele maatregelen in gang gezet. Duurzaamheid zal de komende jaren uitgebreid worden naar de hele keten van gebruikers en leveranciers. Voor de instandhouding van biodiversiteit is GLK begonnen met een groot uitvoeringsproject ten behoeve van inrichting, herstel en ontwikkeling van de biodiversiteit in onze terreinen.

Communicatie met belanghebbenden

Open, transparant waarbij GLK staat voor haar doelstellingen is de werkwijze in onze communicatie naar alle partijen. Zowel in informatieverstrekking als omgang met belanghebbenden. Belanghebbenden zijn onder te verdelen in medewerkers, vrijwilligers, donateurs, mecenasen, omwonenden, bezoekers, relaties, bedrijven, overheden, particulieren, pers, landbouw-, erfgoed- en natuur- en milieu organisatie. De specifieke doelgroepen worden met diverse communicatiemiddelen zoals ons kwartaalblad "MooiGelderland", het jaarverslag, een publieksversie jaarverslag, de website, social media, nieuwsbrieven, persberichten, gebiedsgerichte en projectgerichte informatiebijeenkomsten, donateursdagen en excursies en door deelname aan diverse overleg- en samenwerkingsverbanden geïnformeerd. Onze website is in 2022 vernieuwd en geactualiseerd. Het jaarverslag wordt gepubliceerd op de website, een verkorte publieksversie wordt opgenomen in ons kwartaalblad "MooiGelderland". Donateurswervingsacties vinden plaats via leadwerving, warme adressen, giftenacties en online campagnes. Het aantal donateurs steeg in 2022 naar 48.694.

Het marketing en communicatiebeleid ligt vast in een meerjarenplan. Het beleid is gericht om een goede relatie te hebben met belanghebbenden en belangstellenden en hun gericht te informeren over het belang van natuur, landschap en erfgoed, actuele ontwikkelingen, activiteiten van de stichtingen, bestedingen van de ontvangen gelden. De communicatie vindt plaats via verschillende uitingen, gericht op de doelgroepen zoals publicaties, informatiepanelen, informeren van overheden, deelname aan netwerken en overlegorganen. De afdeling Marketing, communicatie en fondsenwerving is verantwoordelijk voor de coördinatie en uitvoering van alle communicatie uitingen. Er is een centraal emailadres waarmee men met alle vragen en opmerkingen terecht kan, waarbij het streven is om zo snel mogelijk, uiterlijk binnen 14 werkdagen een antwoord te geven. Deze reacties worden verzameld tot een informatie- en service overzicht. Jaarlijks analyseert de organisatie de binnengekomen reacties om inzicht te krijgen in de aard en omvang en afhandeling ervan door onze organisatie. GLK neemt deel aan verschillende structurele overleggen met provincie, gemeenten, waterschappen, bedrijfsleven, grondeigenaren en natuur, landbouw en erfgoed organisatie, zowel op provinciaals niveau als gebiedsgericht. Met de koepelorganisatie LandschappenNL wordt landelijk samengewerkt m.b.t. belangenbehartiging (nationaal/internationaal niveau) en landelijke fondsenwerving.

Van de geworven baten is 4,7% besteed aan wervingskosten (gewenste verhouding is maximaal 25%).

Vooruitblik 2023

In 2023 en komende jaren wordt invulling gegeven aan het meerjaren programma kwaliteitsimpuls natuur. Inmiddels is door de provincie Gelderland meer dan 6 miljoen euro beschikbaar gesteld voor aankoop, inrichting (bestaande) natuur, bestrijding invasieve soorten en recreatiezoning. Gezien de omvang zal de komende jaren meer aandacht zijn voor de overdracht van de projecten na afronding én eventueel overgangsbeheer. Natuur/landschap en biodiversiteit staan onder druk. In de loop van 2023 zal in het kader van het Nationaal Programma Landelijk gebied het integrale provinciale gebiedsplan gereed moeten zijn. Dit plan bevat de deelplannen voor de gebieden. Daarin vindt de uitwerking plaats van de nationale doelen op gebied van landbouw, natuur, water en klimaat. Alsdan zal de duidelijkheid moeten ontstaan voor de veranderingen in de landbouw en bijbehorend instrumentarium. GLK zal actief deelnemen aan deze integrale gebiedsprocessen.

Het landgoederenherstel programma betreft Landgoed Brakel, Hoevelaken, de Schaffelaar en Staverden. De kern van het Landgoed Staverden wordt doorontwikkeld in het kader van de regiodeal Veluwe. Door de uitplaatsing van een van de agrariërs kunnen in 2023 grote stappen gezet worden bij de herinrichting van de kern. In 2023 wordt de werkschuur Buurmalsen gerealiseerd. Nu de poortenfunctie voor de kastelen praktisch is afgerond, zijn grote investeringen in de kastelen niet voorzien. Op Ammersoyen wordt verder gewerkt aan de inrichting van de presentatie, mede dankzij de bijdrage van diverse fondsen van de afgelopen jaren.

Op personeelsgebied wordt de vrijwilligersadministratie volledig ondergebracht in AFAS. Bovendien worden enkele workflows ingericht, zoals de werving & selectie van nieuwe medewerkers. Diversiteit & inclusie zal onderwerp van gesprek zijn in de organisatie om iedereen, personeel als bezoeker, een welkome plek te bieden bij GLK. Overall in de samenleving staan organisaties onder druk door uitval van medewerkers, met als gevolg vele nieuwe medewerkers die moeten worden ingewerkt en vacatures die vervuld (kunnen) worden. Het inwerken, weten wat er moet gebeuren en een mondige externe omgeving met wensen vraagt veel afstemming in de organisatie. Werkplanningen zijn op een aantal plekken even geen automatisme en vragen veel flexibiliteit.

In de exploitatie moet een structurele verhoging van inkomsten de stijgende kosten als gevolg van duurder materiaal, stijgende arbeidslonen en energieprijzen gaan compenseren.

Verhoging van de inkomsten door o.a. donateursdifferentiatie/marketing naast kostprijs doorberekening zullen hier een deel van op moeten gaan vangen. De torenhoge inflatie baart zorgen. De energiekosten zullen in 2025 en volgende jaren schrikbarend toenemen. Ondanks dat we als GLK al veel doen aan energiebesparing zal dit onvoldoende zijn om de verwachte kostenstijging op te kunnen vangen. Noodscenario's zullen worden uitgewerkt in 2023.

Het jaar 2023 is tevens het jaar dat opvolging van de huidige directeur-bestuurder gezocht wordt. Medio 2023 is voorzien dat de opvolger bekend zal zijn. De maand september 2023 zal in het teken staan van afscheid van de huidige Directeur-bestuurder én kennismaking met de nieuwe Directeur-bestuurder.

In 2023 vinden provinciale verkiezingen plaats. Een nieuw coalitie-akkoord zal dan de koers van de Provincie Gelderland vastleggen voor een periode van 4 jaar. Ten tijde van het schrijven is nog altijd COVID actueel naast de oorlog in Oekraïne, de onzekerheid energievoorziening en de kosten hiervan en een mogelijke recessie die op de loer ligt. Dit naast grote landelijke dossiers waarvoor een politieke koers nodig is. Het defensieve beleggingsbeleid is ook in 2023 van toepassing. Mocht zich op de beurs wederom een negatieve ontwikkeling voordoen dan kan ingegrepen worden in de projectenportefeuille. Tot op heden heeft deze situatie zich niet voorgedaan. Inspelen op deze ontwikkelingen zal flexibel plaatsvinden op dan ontstane situaties, die niet te voorzien zijn.

Het jaar 2023 zal in velerlei opzicht een uitdagend jaar worden.

ir. P.A. van den Tweel
Directeur-bestuurder

Verslag Raad van Toezicht

Stichting Het Geldersch Landschap, Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen en Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen

Algemeen

Na twee Coronajaren op rij was 2022 wederom een turbulent jaar. De oorlog in Oekraïne heeft niet alleen groot leed veroorzaakt, maar ook grote impact gehad op de energieprijzen en de financiële markten. De hoge inflatie in combinatie met een gespannen arbeidsmarkt hadden en hebben impact, in een tijd dat duurzaamheid, stikstof en een groene transitie belangrijke thema's zijn. Ontwikkelingen die ook GLK geraakt hebben.

Vergaderingen

De RvT heeft in 2022 vier reguliere vergaderingen gehouden. Daarnaast een ingelaste vergadering rondom de voortgang van het VGG -dossier en een veldbezoek en themabijeenkomst.

Met name door deze twee laatste activiteiten in het veld ervaart de RvT de meerwaarde van GLK. Werken aan natuur- en landschapontwikkeling, zoals in het Wisselse Veen, en inzetten voor het behoud van ons cultuur-historisch erfgoed, zoals de restauratie van huize Brakel, maken concreet waar GLK voor staat.

Over het vastgestelde educatiebeleid heeft de RvT meegegeven dat GLK met haar vele zichtbare activiteiten zowel in landschap en natuur als in onze kastelen een permanente educatiebron is voor jong tot oud.

Niet onbenoemd mag blijven het kennismakingsbezoek van de Commissaris van de Koning in Gelderland de heer J. Berends. Traditiegetrouw zijn hem de witte pauwenveren van Staverden overhandigd.

Besproken onderwerpen

In het verslagjaar is o.m. gesproken c.q. besloten over :

- Medewerkerstevredenheidsonderzoek
- Accountantsverslag en jaarrekeningen van de diverse GLK stichtingen
- Bezoekersmonitor
- Educatiebeleid
- Energie
- Benoeming nieuwe accountant
- Benoeming twee nieuwe leden van de Vermogens Beheer Commissie
- Managementletter
- Risico beheersing
- Proces opvolging Directeur-bestuurder
- Jaarplan 2023 'vakmanschap is meesterschap'
- Begrotingen 2023
- Directierapportages die uitvoerig de stand van zaken belichten

Zeer onverwacht werd onze organisatie verrast door het opzeggen van het contract door onze accountant. Reden was een tekort van personeel aan hun kant. Het is op zijn zachtst gezegd vervelend dat wij als klant hiermee geconfronteerd werden. Spoorlags moest op zoek worden gegaan naar een vervangend accountant, hetgeen gelukkig zonder problemen is gelukt. Hier is de medewerking van de vorige accountant maar ook de inzet van onze nieuwe accountant positief geweest.

De financiële resultaten zijn met name negatief beïnvloed vanwege de sterke terugval van de beleggingsmarkt. De organisatie heeft operationeel haar budgetten gehaald en de plannen uitgevoerd zoals in de begroting opgenomen. Dat is knap in deze lastige tijd.

De Financiële Audit Commissie doet enorm veel voorbereidend werk voor onze vergaderingen. De Vermogens Beheer Commissie heeft in het afgelopen jaar de werving en selectie van twee nieuwe leden ter hand genomen, De Financiële Auditcommissie heeft ingestemd met de gemaakte keuzes en is blij met het nieuwe team

De Remuneratiecommissie heeft het eindejaarsgesprek gevoerd met de directeur-bestuurder. Een laatste in een lange rij waarin is teruggekeken, maar ook vooruit naar het komende jaar waarin zijn opvolging beslag moet krijgen. De verschillende nevenfuncties conflicteren niet met de hoofdfunctie. De directeur-bestuurder heeft aangegeven in 2023 vanuit geborgd Natuur zitting te nemen in het Algemeen Bestuur van Waterschap Rijn en IJssel.

De jaarlijks zelfevaluatie kon net niet meer voor de jaarwisseling worden gehouden, maar heeft begin januari 2023 plaatsgevonden.

Overige activiteiten

In het verslagjaar is drie keer overleg gevoerd met de OR. Vanwege de vernieuwde samenstelling was er behoefte aan kennismaking en daarnaast is twee keer gesproken over het proces van de opvolging van de directeur-bestuurder.

Als het maar enigszins mogelijk is, neemt een vertegenwoordiging van de RvT deel aan de donateurs- en vrijwilligersdagen. Deze zijn altijd goed georganiseerd dankzij de inzet van vele medewerkers. Tijdens de bijeenkomsten is voelbaar hoezeer een grote kring van donateurs en vrijwilligers onze organisatie een warm hart toedraagt.

Namens de RvT neemt de voorzitter deel aan bijeenkomsten georganiseerd vanuit Landschappen.nl. Ook in 2022 werd deelgenomen aan de tweedaagse werkconferentie en de bestuurdersdag.

Jaarlijks organiseert GLK met partnerorganisaties het Gelderse Oogstfeest waar vanuit de RvT eveneens aan wordt deelgenomen.

Tot slot kon, na twee Coronajaren, eindelijk weer een eindejaarsbijeenkomst voor de medewerkers worden gehouden waar terecht waarderende woorden waren voor de grote inzet van onze medewerkers.

Samenstelling Raad van Toezicht

De samenstelling van de RvT is ongewijzigd. Wel vonden in 2022 twee herbenoemingen plaats. Zowel mevr. E.C.J. Boerboom als mevr. M. Doornekamp hebben ingestemd zich voor een tweede en laatste periode van 4 jaar voor GLK te willen inzetten. Mevr. Boerboom zal daarbij het Vc-vz-schap continueren en mevr. Doornekamp haar rol in de Financiële Audit Commissie. Mevrouw P.E. Hielkema heeft aangegeven dat zij niet beschikbaar is voor een tweede periode, aangezien de rol bij GLK zich moeilijk laat combineren met haar huidige functie in Frankfurt. Zij zal per 1 januari 2024 vertrekken.

Per 31 december 2022 is de samenstelling als volgt :

- Mevr. Mr. E.C.J. Boerboom, lid, tevens vice-voorzitter en lid remuneratiecommissie
- Mevr. M. Doornekamp, lid, tevens lid en voorzitter Financiële Audit Commissie (FAC)
- Mevr. Drs. P.E. Hielkema EMLE, lid, tevens lid Financiële Audit Commissie (FAC)
- De heer drs. R.J.J. Stevens, lid
- Mevr. M.A.J. van der Tas, voorzitter tevens lid remuneratiecommissie
- De heer mr. F.L.V.P.L. Tierolff, lid

(Neven)-functies leden RvT

- **M.A.J. (Marja) van der Tas (voorzitter)**
Venoot Task4You, Lid Algemeen Bestuur Waterschap Vallei en Veluwe, Plv.vz commissie Milieueffectrapportage, Plv .vz .Ecologische Autoriteit, lid Raad van Commissarissen Kuiper Compagnons, lid adviescommissie Nationale Parken (min. LNV), vz. Bosch van Rosenthalstichting, lid Raad van Advies Stichting Natuurvolgend Bosbeheer en voorzitter jury Groene Icoonprojecten (provincie Gelderland).
- **Mr. E.C.J. (Elsbeth) Boerboom MBA (vice-voorzitter)**
Bestuurder beleggingsportefeuille in onroerend goed, partner Future Flow organisatieadvies en coaching, bestuurslid Deventer Binnenstadsmanagement, lid RvC van de NV Centrumgarage Deventer.
- **M. (Mariette) Doornekamp (lid Financiële Audit Commissie)**
CEO Deeptech Equity NL, voorzitter Raad van Commissarissen GGN Holding, Bestuurder Stichting DHV Haskoning, bestuurder Stichting Aandelen Remeha, lid Raad van Advies Stichting Administratiekantoor Damen, lid Raad van Advies Sustainability Board ABN Amro MeesPierson, voorzitter bestuur Eumedion, lid Raad van Toezicht Amsterdam Sinfonietta.
- **Drs. P.E. (Petra) Hielkema EMLE (lid Financiële Audit Commissie)**
Voorzitter van de Europese Verzekerings- en Pensioen Autoriteit (EIOPA) in Frankfurt, lid van de Advisory Board of the International Center for Insurance Regulation (ICIR) at the Goethe University in Frankfurt, lid Advisory Board of the Florence School of Banking and Finance which is part of the European University Institute in Florence.
- **Drs. R. (Ron) Stevens**
Voorzitter Amistad Nijmegen Masaya, Commissaris Stichting Cultuur Zonder grenzen, Voorzitter Stichting Stut, Lid Raad van Toezicht Neos, voorzitter energietoepassing Wind- en zonnepark Nijmegen (WPN).
- **Mr. F.L.V.P.L. (Frank) Tierolff**
Voorzitter Raad van Bestuur Kadaster Nederland en bestuurder van de Kadasters op Bonaire, Sint Eustatius en Saba, lid Executive Committee Europe on Global Geospatial Information Management of the United Nations.

Integriteit

Op basis van de CBF-richtlijnen hanteert de organisatie voor de RvT de 'Verklaring Belangenverstremgeling' of de vernieuwde 'Integriteitsverklaring bestuurders en toezichthouders' voor nieuwe leden vanaf 2020. Voor de Raad van Advies, Beheer Advies Commissie en de Vermogens Beheer Commissie gebruikt de organisatie op eigen initiatief de 'Verklaring Belangenverstremgeling' of de vernieuwde 'Integriteitsverklaring leden Raad van Advies, Beheer Advies Commissie en Vermogens Beheer Commissie' voor nieuwe leden vanaf 2020. Vanwege de transparantie worden de hoofd- en nevenfuncties van de leden van de RvT op de website van GLK vermeld.

16 mei 2023

M.A.J. van der Tas, voorzitter Raad van Toezicht

Verkort verslag Raad van Advies

Werkzaamheden

De Raad van Advies (RvA) heeft tot doel het gevraagd en ongevraagd adviseren van de directie, vooral op het gebied van strategie, (meerjaren-)beleid en relevante ontwikkelingen in de samenleving. Dat kan de Raad als geheel doen maar ook de individuele leden van de Raad kunnen dat doen. Onderwerpen worden soms door een kleine groep voorbereid ter bespreking.

De RvA kwam drie keer bijeen: 31 maart (Landgoed Hoevelaken), 23 juni (Huis Verwolde) en 24 november (Huis Brakel).

Besproken onderwerpen

- Educatiebeleid
- Stikstof dossier
- Pilot Staverden
- Landschapsinclusieve Landbouw
- Diversiteit en inclusie
- Gelders Programma Landelijk Gebied (GPLG)
- Provinciale verkiezingen 2023
- Energietransitie

Bezochte locaties

(Terrein)Bezoeken werden gebracht aan Landgoed Hoevelaken, Huis Verwolde en Huis Brakel met omliggende tuin én park.

Samenstelling van de Raad van Advies

In 2022 traden geen nieuwe leden toe tot de Raad.

Eind 2022 waren de leden van de Raad:

- **ir. A. (Annette) Augustijn**
Opgeleid in de tuin- en landschapsarchitectuur (Wageningen), voorheen directeur bij Rijkswaterstaat, o.a. in Gelderland, oud-bestuurder van het Waterschap Watermuseum, Stichting Natuur en Milieu en vz. Gelderse Natuur en Milieufederatie. Thans o.a. voorzitter van het Dutch Marine Energy Center.
- **C.H. (Kees) van Baak**
Voormalig docent aardrijkskunde en inspecteur van het onderwijs, voormalig lid Provinciale Staten van Gelderland, voormalig lid gemeenteraad in Nijkerk, voorzitter Raad van Toezicht Stichting Rijdende School, voorzitter Stichting Stoomgemaal Arkemheen, secretaris Stichting Weeshuis Nijkerk.
- **dr. W. (Willem) Bijleveld**
Sterrenkundige, voormalig directeur Nederlands Openluchtmuseum, o.a. voorzitter Helene Kröller-Müller Fonds, vice-voorzitter Raad van Toezicht Museon/Omniversum, voorzitter Veluwe Alliantie en lid Raad van Toezicht Mondriaan Fonds.
- **mr. M.L. (Mike) Dijkstra Taurel**
Directeur Globrands, jurist Intellectueel Eigendom, Merk- en Naamgeving-strateeg, Boardroom Consultant bij vele Nederlandse en internationale bedrijven.
- **ing. R.J.M. (Rob) Franken**
Hoofd adviesgroep Water Management bij ingenieursbureau Royal HaskoningDHV.

- **P.A.G. (Patrick) Jansen**
Wageningen bosbouwkundig ingenieur, directeur-eigenaar Bosmeester en Track & Trails, oud-directeur Stichting Probos.
- **A.C.M. (Lidy) Klein Holkenborg**
Zelfstandig projectmanager en teamcoach, voorzitter raad van advies Stichting IJssellandschap, Lid raad van aanbeveling stichting Stoomhoutzagerij Wilpsche Dijk, voormalig voorzitter stichting Behoud Dorpskerk Wilp en Jonge Meesters Wilp.
- **drs. A.H. (Ankie) van de Kruijs**
Historicus, manager Advies en Ondersteuning bij Talis.
- **barones E.A.C. (Emily) van Lynden**
Student Facilitair Management Hogeschool Arnhem en Nijmegen.
- **W.F. (Wouter) van Maanen**
Geschiedkundige, vermogensbeheerder / relatiemanager bij Triodos Investment Management.
- **mr. H.F. (Hilal) Mauer-Dogan**
Advocaat aanbestedingsrecht en bouwrecht bij Dirkzwager legal & tax.
- **drs.ir. J.A. (Judith) Slagt**
Natuurbeheerder, werkzaam bij ARK Natuurontwikkeling en promovendus aan Wageningen universiteit op het onderwerp 'Rewilding Dutch forests'.
- **mr. H. (Harm) van Veldhuizen**
Media- en communicatie expert, Sales- en Marketingmanager bij Deventrade.
- **prof.dr. T.H.G. (Dolly) Verhoeven**
Historica, eigenaar projectbureau Storia, bijzonder Hoogleraar Gelderse geschiedenis aan de Radboud Universiteit.
- **drs. R.J. (Reinder) van der Wal**
Voormalig ambtenaar Ministerie LNV en accountmanager Dienst Landelijk Gebied.
- **drs. G.J.H.G. (Sjors) Willems**
Plattelandsgeograaf, secretaris Provinciale Raad van de Leefomgeving Noord-Brabant / strategisch beleidsadviseur BrabantAdvies.

Integriteit

Voor de Raad van Advies gebruikt de organisatie op eigen initiatief de 'Verklaring Belangenverstremgeling' of de vernieuwde 'Integriteitsverklaring leden Raad van Advies' voor nieuwe leden vanaf 2020. Vanwege de transparantie worden de hoofd- en nevenfuncties van de Raad van Advies op de website van GLK vermeld.

Verkort verslag Beheer Advies Commissie

Werkzaamheden

De Beheer Advies Commissie (BAC) adviseert de directie gevraagd en ongevraagd over beleidsnota's, beheervisies, evaluaties en ingrijpende projecten en restauraties. Daarnaast biedt de commissie toegang tot een omvangrijk wetenschappelijk netwerk en levert zij informatie over onderzoek en publicaties die voor het werk van GLK relevant kunnen zijn. De commissie komt daartoe jaarlijks een aantal malen in vergadering bijeen; aan deze bijeenkomsten is, meestal ook een terreinbezoek gekoppeld. Over meer specialistische zaken is er ook bilateraal contact tussen de individuele leden en GLK.

De BAC kwam driemaal bijeen: 1 februari (digitaal in verband met Covid-19), 12 mei (kasteel Rosendael) en 29 november (landgoed Hoevelaken).

Besproken onderwerpen

- Uitwerking beheervisies op onderdeel Landschap
- Monitoring programma in relatie tot beheer
- Coalitie akkoord/regeer akkoord in relatie tot landbouw, klimaat en natuur
- Educatiebeleid
- Bosreservatie, monitoringprogramma ten opzichte van het landelijk programma en het eventueel monitoren van specifieke korstmossen
- Gedragscodes Bos- en Natuurbeheer
- Pilot Staverden
- Beoordeling kwaliteit natuurterreinen.

Bezochte locaties

(Terrein)Bezoeken werden gebracht aan park en tuin herstel kasteel Rosendael en de Torckschool en het Landgoed Hoevelaken.

Samenstelling van de Beheer Advies Commissie

Tijdens de juni vergadering is afscheid genomen van Luuk Keunen.

Eind 2022 waren de leden van de Commissie:

- **dr. ir. R.J. (Rienk-Jan) Bijlsma**, onderzoeker bij Wageningen University & Research met werkveld vegetatie-ontwikkeling, hersteleecologie en historische ecologie. Lid van het OBN-deskundigenteam Droog zandlandschap. Contactpersoon voor het Nationaal Bosreservatenprogramma. Nauw betrokken bij de implementatie van de habitatrictlijn en de rapportage van Natura 2000 habitattypen.
- **dr. K.J. (Kees) Canters**, bioloog/milieukundige, o.a. onderzoek naar nevenwerking bestrijdingsmiddelen, natuureffecten wegen & verkeer, mitigatie & compensatie natuurschade, groene planvorming, duurzaam bouwen, zoogdier deskundige, oud-lid Commissie M.E.R., oud-secretaris Zoogdierverseniging.
- **prof. dr. J.B.H. (Johan) de Haan**, Senior conservator Paleis Het Loo, voorheen bijzonder hoogleraar toegepaste kunsten en kunstnijverheid aan de Radboud Universiteit Nijmegen en adviseur Monumenten bij het Atelier Rijksbouwmeester Den Haag.
- **drs. R.H.M. (Ronald) van Immerseel**, historicus/ groen erfgoed specialist, directeur Stichting In Arcadië, auteur landelijke richtlijnen Tuinhistorisch onderzoek (2012), lid van diverse besturen op het gebied van buitenplaatsen en kastelen.

- **prof. dr. J.G.M. (Jan) Roelofs**, nu gastmedewerker aan de Radboud Universiteit Nijmegen, wetenschappelijk adviseur bij onderzoekcentrum B-ware, gastmedewerker afdeling Aquatische Ecologie en Milieubiologie, leeropdracht Biogeochemie van Wetlands, lid Wetenschappelijke advies commissie van Natuurmonumenten, Beheer Advies Commissie Limburgs Landschap, POP 3 commissie Provincie Noord Brabant, Beheer commissie Volgermeer gemeente Amsterdam.
- **ing. A.J. (Ton) Roelofs**, Bouwkundig en Civiel ingenieur, eigenaar/directeur adviesbureau TRBouwadvies.
- **prof. dr. G.R. (Geert) de Snoo**, Directeur Nederlands Instituut voor Ecologie, hoogleraar Conservation Biology, Universiteit Leiden.
- **ing. J.G. (Jan) Streefkerk**, hydroloog, oud werknemer bij Staatsbosbeheer en projectleider en adviseur voor National Parks and Wildlife Services in Ierland. Betrokken bij beleid, onderzoek en beheer voor natte bos- en natuurterreinen in binnen- en buitenland over de periode 1974 – 2014.
- **prof. dr. K.V. (Karlè) Sýkora** (voorzitter), emeritus-hoogleraar Ecologische Inrichting en beheer van Infrastructuur aan de Universiteit Wageningen, leerstoelgroep Natuurbeheer en Plantenecologie.
- **dr. N.W. (Nico) Willemse**, kwartair geoloog/ archeoloog, specialisatie relatie landschapsdynamiek, natuurontwikkeling en archeologie. Teamleider 'bureau en beleid' bij RAAP Archeologisch Adviesbureau en werkzaam als senior-onderzoeker Fysische Geografie en Archeologie.

Integriteit

Voor de Beheer Advies Commissie gebruikt de organisatie op eigen initiatief de 'Verklaring Belangenverstrengeling' of de vernieuwde 'Integriteitsverklaring leden Beheer Advies Commissie' voor nieuwe leden vanaf 2020. Vanwege de transparantie worden de hoofd- en nevenfuncties van de Beheer Advies Commissie op de website van GLK vermeld.

Balans per 31 december 2022

Na verwerking voorstel resultaatverdeling

	31 december 2022	31 december 2021
ACTIVA		
Materiële vaste activa	1.200.850	1.264.450
Vorderingen en overlopende activa	2.435.700	2.590.750
Effecten	25.724.350	30.604.150
Liquide middelen	9.537.700	5.313.250
	<u>37.697.750</u>	<u>38.508.150</u>
Totaal	<u>38.898.600</u>	<u>39.772.600</u>
PASSIVA		
Reserves en fondsen		
- reserves		
• continuïteitsreserve	8.890.000	11.326.650
• bestemmingsreserves	8.157.700	8.998.300
	<u>17.047.700</u>	<u>20.324.950</u>
- fondsen	9.602.450	10.332.050
	<u>26.650.150</u>	<u>30.657.000</u>
Voorzieningen	1.115.250	1.338.450
Kortlopende schulden	11.133.200	7.777.150
Totaal	<u>38.898.600</u>	<u>39.772.600</u>

Staat van baten en lasten over 2022

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
BATEN			
Baten van particulieren	2.915.250	1.616.900	3.584.300
Baten van bedrijven	67.800	64.800	72.200
Baten van loterijorganisaties	937.500	937.500	937.500
Baten van subsidies van overheden	8.772.700	8.736.300	6.430.850
Baten van andere organisaties zonder winststreven	220.700	164.800	232.300
Som van de geworven baten	12.913.950	11.520.300	11.257.150
Baten als tegenprestatie voor levering van producten en/of diensten	8.150.700	7.876.650	7.027.050
Overige baten	470.750	96.250	2.665.050
Som van de baten	21.535.400	19.493.200	20.949.250
LASTEN			
Besteed aan doelstellingen			
Behoud en beheer bezittingen	17.965.650	18.875.150	15.697.400
Voorlichting en educatie	1.147.650	968.150	900.200
	19.113.300	19.843.300	16.597.600
Wervingskosten	604.050	655.500	519.750
Kosten beheer en administratie	1.328.950	1.316.900	1.331.750
Som van de lasten	21.046.300	21.815.700	18.449.100
Saldo voor financiële baten en lasten	489.100	-2.322.500	2.500.150
Saldo financiële baten en lasten	-4.495.950	822.500	2.668.600
Saldo van baten en lasten	-4.006.850	-1.500.000	5.168.750
Bestemming saldo van baten en lasten:			
Toevoeging/onttrekking aan:			
Continuïteitsreserve	-2.436.650	-329.000	1.703.250
Bestemmingsreserves	-840.600	-779.000	3.196.300
Bestemmingsfondsen	-729.600	-392.000	269.200
	-4.006.850	-1.500.000	5.168.750

Kasstroomoverzicht (opgesteld volgens de indirecte methode)

	2022	2021
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat boekjaar	-4.006.850	5.168.750
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Ongerealiseerde koersverschillen effecten	4.778.250	-1.318.750
Afschrijvingen/afwaarderingen	311.350	270.500
Resultaat verkoop materiële vaste activa	-15.650	-112.600
Veranderingen in werkkapitaal:		
Mutatie kortlopende vorderingen	155.100	-262.950
Mutatie kortlopende schulden	3.356.050	1.819.800
Mutatie in het werkkapitaal	<u>3.511.150</u>	<u>1.556.850</u>
<i>Kasstroom uit bedrijfsoperaties</i>	4.578.250	5.564.750
Mutatie in voorziening onderhoud kastelen	-109.050	50.150
Mutatie in voorziening onderhoud gebouwen	-110.000	-194.700
Mutatie in voorziening jubilea	-8.500	1.400
Mutatie in voorziening TOP	4.350	-21.600
Mutatie in voorzieningen	<u>-223.200</u>	<u>-164.750</u>
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u>4.355.050</u>	<u>5.400.000</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in (im)materiële vaste activa	-250.200	-697.700
Opbrengsten uit verkoop materiële vaste activa	18.100	112.600
Mutatie eigen vermogen (Vrienden van Kastelen)	-	-1.200
Aan- en verkoop van effecten	101.500	-1.843.850
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	<u>-130.600</u>	<u>-2.430.150</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Aflossingen langlopende schulden	-	-35.000
Vrijval langlopende schulden (Vrienden van Kastelen)	-	-745.000
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	<u>-</u>	<u>-780.000</u>
<i>Netto kasstroom</i>	<u>4.224.450</u>	<u>2.189.850</u>
Liquide middelen begin boekjaar	5.313.250	3.123.400
Liquide middelen einde boekjaar	<u>9.537.700</u>	<u>5.313.250</u>
Toename liquide middelen	<u>4.224.450</u>	<u>2.189.850</u>

Toelichting op de jaarrekening 2020

Algemeen

Doelstellingen

Stichting Het Geldersch Landschap

De doelstelling van Stichting Het Geldersch Landschap is vastgelegd in artikel 2 van de statuten, welke, met zoveel woorden, luidt als volgt: De Stichting heeft ten doel onder meer het behoud van en de zorg voor alsmede voorlichting en educatie omtrent in landschappelijk, natuurwetenschappelijk en/of cultuurhistorisch opzicht belangrijke terreinen in de provincie Gelderland met de zich daarop bevindende monumenten van geschiedenis en kunst, in het bijzonder die, bedoeld in de Monumentenwet.

Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen

De doelstelling van Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen is vastgelegd in artikel 2 van de statuten, welke, met zoveel woorden, luidt als volgt: De Stichting heeft ten doel de in de provincie Gelderland aanwezige kastelen, kasteelruïnes en historische landhuizen met de daarbij behorende inventarissen, tuinen, opstallen en erven te behoeden voor verval en ondergang en bij te dragen aan het behoud van de hierin besloten kunsthistorische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden alsmede voorlichting en educatie omtrent het bovenstaande.

Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen

De doelstelling van Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen is vastgelegd in artikel 2 van de statuten, welke, met zoveel woorden, luidt als volgt: Het doel van de Stichting is in bijzondere gevallen materiële steun te verlenen aan Stichting Het Geldersch Landschap. Begin 2007 heeft een statutenwijziging plaatsgevonden waardoor de Stichting ook aan Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen in bijzondere gevallen materiële steun kan verlenen. De naam van de Stichting Steunfonds Het Geldersch Landschap is door de statutenwijziging gewijzigd in Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen. Om haar doel te bereiken verwerft de Stichting fondsen en voert zij beheer over het aan haar toevertrouwde vermogen. Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen is opgericht d.d. 30 december 1982.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de gewijzigde Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende organisaties (RJ 650) en Titel 9, boek 2 BW.

Sinds 2004 zijn de stichtingen Stichting Het Geldersch Landschap, Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen en de Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen samengevoegd tot een gezamenlijke werkorganisatie Geldersch Landschap en Kasteelen. In 2008 is daaraan toegevoegd de Stichting Vrienden van Kastelen. Er is sprake van een Raad van Toezichtmodel. Om deze reden is sprake van een gecombineerde jaarrekening. De stichtingen maken deel uit van de verslaggevende eenheid Stichting Het Geldersch Landschap. Op 30 juli 2021 is Stichting Vrienden van Kastelen overgedragen en per deze datum maakt de Stichting Vrienden van Kastelen geen deel meer uit van de verslaggevende eenheid Stichting Het

Geldersch Landschap. De gecombineerde jaarrekening ligt ter inzage ten kantore van Stichting Het Geldersch Landschap.

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Stichting Het Geldersch Landschap (KvK-nummer 41047543), Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen (KvK-nummer 41047558) en Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen (KvK-nummer 41048515) zijn statutair en feitelijk gevestigd op de Zypendaalseweg 44 te Arnhem.

Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Het boekjaar van de Stichting is gelijk aan het kalenderjaar. Alle bedragen in deze jaarrekening luiden in euro's.

Aanpassing vergelijkende cijfers

In 2021 is geconstateerd dat voor een project dat nog moet worden uitgevoerd, reeds ontvangen facturen voor materialen en werkzaamheden in 2018 als projectkosten zijn verantwoord. Naar verwachting wordt dit project pas uitgevoerd in 2023. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van de in 2018 bestelde en al betaalde materialen. De onjuiste verwerking in 2018 is gecorrigeerd in de vergelijkende cijfers van 2020 met een verhogend effect op het vermogen van € 178.100. In 2022 is geconstateerd dat slechts € 118.450 betrekking heeft op bestelde en al betaalde materialen en dat € 59.650 in 2018 daadwerkelijk als projectkosten is gemaakt. De onjuiste verwerking is gecorrigeerd in de vergelijkende cijfers van 2021 met een verlagend effect op het vermogen van € 59.650.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa betreft activa benodigd voor de bedrijfsvoering. Aanschaffingen, die bedoeld zijn om de werkzaamheden van de Stichting duurzaam te dienen en die een bijdrage leveren aan het genereren van opbrengsten of het beperken van toekomstige kosten, worden gewaardeerd tegen aanschaffingsprijs, onder aftrek van lineair berekende afschrijvingen op basis van de economische en/of technische levensduur.

Verwervingen die in het kader van de doelstelling van de Stichting plaatsvinden en waarmee derhalve niet het duurzaam genereren van opbrengsten wordt beoogd worden niet gewaardeerd maar direct ten laste van de Staat van Baten en Lasten afgeboekt. Eventuele uit het beheer van deze verwervingen voortvloeiende opbrengsten hebben géén causale relatie met de redenen voor aanschaffing en zijn niet voldoende om de totale aan het beheer verbonden kosten te dekken. Voor deze verwervingen bestaat geen voornemen tot vervreemding en/of vervanging op korte of lange termijn. Hiermee vervalt de noodzaak tot afschrijving en is de opbrengstwaarde niet relevant voor de bepaling van het vermogen van de Stichting.

Voor groot onderhoud aan de gebouwen is een voorziening "Voorziening onderhoud gebouwen" gevormd. Voor groot onderhoud aan de kastelen is een voorziening "Voorziening onderhoud kastelen" gevormd.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden aangewend voor de doelstelling en worden gewaardeerd op de nominale waarde onder aftrek van een eventueel noodzakelijk geachte voorziening voor oninbaarheid. De te verwachten maar nog niet ontvangen erfstellingen en legaten zijn vastgesteld aan de hand van berichtgevingen waaruit de omvang voldoende betrouwbaar kan worden geacht.

Effecten

Effecten worden aangewend voor de doelstelling en betreffen voor langere termijn aangehouden vastgelegde liquiditeiten. De effecten worden beschouwd als financiële instrumenten die behoren tot de handelsportefeuille. Ten behoeve van het vermogensbeheer wordt gebruik gemaakt van een vermogensbeheerder waarmee een all-in fee is overeengekomen. De all-in fee is inclusief transactiekosten en wordt via de Staat van Baten en Lasten verantwoord. Zowel obligaties als aandelen in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen beurswaarde (reële waarde). De gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten uit vastgelegde liquiditeiten, voor zover betrekking hebbend op ter beurze genoteerde effecten, worden ten gunste of ten laste van de Staat van Baten en Lasten verantwoord.

Afgeleide instrumenten worden gewaardeerd op actuele waarde waarbij alle waardewijzigingen in de Staat van Baten en Lasten worden verantwoord, tenzij hedge accounting wordt toegepast ter afdekking van de variabiliteit van toekomstige kasstromen die effect hebben op de Staat van Baten en Lasten (kasstroomhedge). Kasstroomhedge accounting wordt echter niet toegepast door de stichting.

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn. De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs. De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen. De stichting heeft geen derivaten.

Liquide middelen

De liquide middelen worden aangewend voor de doelstelling en worden gewaardeerd op de nominale waarde.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd om de continuïteit te waarborgen in geval van (tijdelijke) sterk tegenvallende opbrengsten.

Bestemmingsreserves

Dit betreft delen van het eigen vermogen van de Stichting waaraan door de directie van de Stichting voorwaarden zijn gesteld voor de aanwending. Aanwending van de bestemmingsreserves alsmede toevoegingen aan bestemmingsreserves worden via de resultaatverdeling verwerkt.

Bestemmingsfondsen

Dit betreft delen van het eigen vermogen van de Stichting waaraan door derden voorwaarden zijn gesteld voor de aanwending. Aanwending van de bestemmingsfondsen alsmede toevoegingen aan bestemmingsfondsen worden via de resultaatverdeling verwerkt.

Voorzieningen

Voorzieningen worden tegen nominale waarde berekend en worden opgenomen voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
- risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend boekjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het boekjaar of in een voorafgaand boekjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal boekjaren.

Pensioenen

De pensioenregelingen van de Stichting kwalificeren als een toegezegde pensioenregeling (defined benefit plan). De pensioenen zijn ondergebracht bij de bedrijfstakpensioenfondsen ABP en BPL, waardoor geen inzicht bestaat in een eventueel tekort of overschot van de fondsen welke zijn toe te rekenen aan de Stichting. Pensioenen zijn derhalve verwerkt als een toegezegde bijdrage regeling (defined contribution plan). Volgens deze regeling worden de bijdragen aan de pensioenregeling op basis van toegezegde bijdragen als last in de Staat van Baten en Lasten opgenomen in de periode waarover de bijdragen zijn verschuldigd. In december 2022 bedroeg de dekkingsgraad van ABP 110,9% en van BPL 115,9%. Het vereiste niveau van de dekkingsgraden ligt voor beide pensioenfondsen hoger. Indien de beleidsdekkingsgraad lager blijft dan de vereiste dekkingsgraad worden door de pensioenfondsen herstelplannen opgesteld om binnen enkele jaren weer het vereiste niveau te bereiken. Indien de beleidsdekkingsgraad te lang onder het vereiste niveau blijft kan dit tot gevolg hebben dat de pensioenen (in de toekomst) noodzakelijkerwijs worden verlaagd. De stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies.

Langlopende en kortlopende schulden

De langlopende en kortlopende schulden worden gewaardeerd op nominale waarde.

BTW

De stichtingen voeren (deels) btw-belaste prestaties uit zoals belaste verhuringen van gebouwen, verkoop van artikelen, museale openstelling en bosproducten als hout. Voor deze prestaties moet BTW worden afgedragen. De stichtingen mogen de BTW op deze belaste prestaties (deels) in vooraftrek nemen.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. De bepaling van het resultaat hangt daarnaast ten nauwste samen met de waardering van activa en passiva.

Daarbij worden de volgende specifieke grondslagen voor de Staat van Baten en Lasten in aanmerking genomen:

- Onder baten van subsidies van overheden worden bijdragen verstaan die zijn verstrekt ter aanwending binnen de doelstelling van de Stichting. De baten worden verantwoord bij het aangaan van een verplichting tot besteding overeenkomstig de subsidievoorwaarde. Indien niet (volledig) aan de subsidievoorwaarden wordt voldaan, kan er sprake zijn van een terugbetalingsverplichting.
- Onder baten uit bezitsbeheer worden baten verstaan die gezien hun aard een rechtstreekse relatie hebben met opbrengsten die voortvloeien uit het op een bepaalde wijze beheren van bezittingen van de Stichting.
- Onder giften worden van derden verkregen middelen verstaan welke door de Stichting om niet zijn verkregen en die een incidenteel karakter hebben. Indien aanwending van de verkregen middelen gebonden is aan nadere voorwaarden, wordt in de balans een bestemmingsfonds opgenomen ter hoogte van het uit deze voorwaarden voortvloeiende bedrag.

- Baten uit erfstellingen en legaten worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Dit is het geval als, op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van de uiteindelijke omvang van de nalatenschap kan worden gemaakt. Erfstellingen en legaten met een bijzondere bestemming worden door middel van de resultaatbestemming verantwoord onder de bestemmingsfondsen.
- Baten uit loterijorganisaties worden verantwoord in het boekjaar waarin sprake is van een onvoorwaardelijke vordering en de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Toerekening van de kosten

Alle kosten met betrekking tot ons bezit: verwervingen, projectkosten (met uitzondering van de projectkosten die betrekking hebben op voorlichting en educatie en fondsenwerving), lasten bezitsbeheer, bijdragen externe organisaties (met uitzondering van de bijdrage aan de LandschappenNL) en externe kosten worden toegerekend aan behoud en beheer bezittingen. Dit geldt ook voor de kosten voor de planning, uitvoering en evaluatie van het bezit.

Externe communicatie, folders en wandelkaarten, evenementen, educatief excursieprogramma, website, jaarverslag en overige communicatiekosten worden evenredig verantwoord onder voorlichting en educatie en eigen fondsenwerving. Kosten binding donateurs en bedrijfsrelaties vallen voor 75% onder voorlichting en educatie en voor 25% onder eigen fondsenwerving. Werving donateurs en bedrijfsrelaties vallen in zijn geheel onder de eigen fondsenwerving.

Onder de kosten beheer en administratie valt: huisvestingskosten kantoor, 60% van de bijdrage aan de LandschappenNL (40% acties derden), kantoorkosten (58% van de automatiseringskosten wordt verantwoord onder behoud en beheer bezittingen / 42% van de porti- en telefoonkosten wordt verantwoord onder behoud en beheer bezittingen en 5% onder voorlichting en educatie) en algemene kosten (accountantskosten en juridische kosten die betrekking hebben op ons bezit worden verantwoord onder behoud en beheer bezittingen).

Bij de personeelskosten is voor iedere medewerker een toerekening gemaakt op basis van de werkzaamheden. In het algemeen geldt dat alle terreinmedewerkers, bouwkundige medewerkers, rentmeester, medewerkers afdeling Landschap en Kastelen onder behoud en beheer zijn verantwoord. Medewerkers afdeling Communicatie worden voor 75% toegerekend aan voorlichting en educatie en voor 25% aan eigen fondsenwerving. De medewerkers van de afdeling Bedrijfsvoering, Personeel & Organisatie, Financiën & Controlling zijn onder de kosten beheer en administratie verantwoord. Gezien de aard van de werkzaamheden vallen een aantal medewerkers percentueel onder meerdere categorieën.

Aanpassing vergelijkende cijfers

In het boekjaar is de kostentoerekening van de automatiseringskosten en porti- en telefoonkosten gewijzigd. De kostentoerekeningssystematiek van Stichting Het Geldersch Landschap is ook doorgevoerd bij Stichting Vrienden der Geldersch Kasteelen. Dit betekent een verschuiving van de kantoorkosten vanuit de kosten beheer en administratie (-/- € 53.150) naar de Overige kosten bezittingen (+/+ € 51.200) en de kosten Voorlichting en educatie (+/+ € 1.950).

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. De ontvangen en betaalde dividenden en interest worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Toelichting op de balans per 31 december 2022

ACTIVA

Materiële vaste activa

	31 december 2022	31 december 2021
Machines en installaties	516.100	481.300
Andere vaste bedrijfsmiddelen	684.750	783.150
	<u>1.200.850</u>	<u>1.264.450</u>

Machines en installaties

	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	481.300	177.700
Investerings	182.100	421.750
Afschrijvingen	-144.850	-118.150
Desinvestering	-2.450	-
	<u>516.100</u>	<u>481.300</u>

De machines en installaties betaan uit tractoren en overig materieel terreinbeheer. Alle materialen en werktuigen worden gebruikt en onderhouden conform de eisen en voorschriften van het milieu-keur.

Andere vaste bedrijfsmiddelen

	2022	2021
	783.150	659.550
Investerings	68.100	275.950
Afschrijvingen	-166.500	-152.350
Boekwaarde per 31 december	<u>684.750</u>	<u>783.150</u>

De andere vaste bedrijfsmiddelen betaan uit bedrijfsauto's en kantoorinventaris.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen op basis van de aanschafwaarden luiden als volgt:

* Verbindingen	15 jaar
* Tractoren, machines en installaties, bouwkundige werktuigen, pinautomaten	5 jaar
* Dienstauto's	7 jaar
* Elektrische dienstauto's	8 jaar

In het boekjaar zijn nieuwe terreinen verworven voor een bedrag van € 755.500. Conform de grondslagen voor de waardering van activa en passiva worden deze niet geactiveerd, zie pagina 25 (Materiële vaste activa).

De boekwaarde per 31 december kan als volgt gespecificeerd worden:

	31 december 2022	31 december 2021
Aanschafwaarde	3.780.000	4.478.850
Cumulatieve afschrijvingen	-2.579.150	-3.214.400
	1.200.850	1.264.450

De gebouwen die Stichting Het Geldersch Landschap bezit zijn verzekerd voor een herbouwwaarde van € 205.860.288; de gebouwen van Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen zijn verzekerd voor een herbouwwaarde van € 196.906.864. De herbouwwaarde is opnieuw geïnventariseerd en bepaald per april 2022. De actuele waarde van het onroerend goed van de stichtingen is gezien de beperkingen van de mogelijkheid tot vervreemding niet relevant (zie de grondslagen voor de waardering van activa en passiva op pagina 25).

De inventarissen (GL) zijn verzekerd voor een taxatiewaarde van € 1.787.104; inventarissen GK zijn verzekerd voor een bedrag van € 191.460.

De machines en installaties (GL) zijn verzekerd voor een waarde van € 2.604.622.

De museale collectie (GK) is conform taxatie verzekerd voor een bedrag van € 12.076.327.

Ook deze worden niet geactiveerd (zie pagina 25).

Vorderingen en overlopende activa

	31 december 2022	31 december 2021
Debiteuren	428.050	670.900
Externe (project)financiering	349.150	279.850
Omzetbelasting	233.600	292.500
Overige vorderingen	1.424.900	1.347.500
	2.435.700	2.590.750

Alle onder vlottende activa opgenomen vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Debiteuren

Deze post is als volgt te specificeren:

	31 december 2022	31 december 2021
Debiteuren	778.000	989.000
Af: Voorziening voor oninbaarheid (gebaseerd op een individuele beoordeling)	-349.950	-318.100
	428.050	670.900

Externe (project)financiering

Deze post is als volgt te specificeren:

	31 december 2022	31 december 2021
Provincie Gelderland	202.850	167.850
Prins Bernhard Cultuurfonds	97.500	27.500
Gemeente Ede	33.800	29.900
Overig	15.000	54.600
	349.150	279.850

Omzetbelasting

Deze post is als volgt te specificeren:

	31 december 2022	31 december 2021
Aangifte omzetbelasting 4e kw	225.400	291.300
Suppletie omzetbelasting 2021	-	1.200
Suppletie omzetbelasting 2022	8.200	-
	233.600	292.500

Overige vorderingen

Deze post is als volgt te specificeren:

	31 december 2022	31 december 2021
Projectbestedingen	31.050	224.600
Te ontvangen rente bank, rekening-courant	4.350	-
Te ontvangen rente obligaties	43.350	63.750
Te ontvangen giften en nalatenschappen	618.400	303.750
Te ontvangen onderhoudssubsidies	6.550	285.050
Te ontvangen subsidie functieverandering	168.850	-
Nog te factureren huren en pachten	94.300	117.100
Te ontvangen opbrengst vakantiewoningen	72.400	79.700
Te ontvangen museumjaarkaart	65.300	9.500
Nog door te berekenen energie- en waterschapslasten	76.750	46.900
Vooruitbetaalde (project)kosten	136.100	167.400
Overige	107.500	49.750
Stand per 31 december	1.424.900	1.347.500

Effecten

Deze post is als volgt te specificeren:

	31 december 2022	31 december 2021
Aandelen		
-ter beurse genoteerd	9.517.400	12.526.950
-overige	200.000	200.000
	<u>9.717.400</u>	<u>12.726.950</u>
Obligaties		
-obligatiefondsen	10.408.700	10.712.400
-overige	5.598.250	7.164.800
	<u>16.006.950</u>	<u>17.877.200</u>
	<u>25.724.350</u>	<u>30.604.150</u>

Het beheer van de beleggingsportefeuille is uitbesteed aan een vermogensbeheerder. Primair doel is het waarborgen van de continuïteit van de stichting op middellange en lange termijn. Als secundaire doelstelling is bepaald dat het vermogen in reële termen in stand dient te worden gehouden. Het beleggingsbeleid is uitgedrukt in het risicoprofiel. Het risicoprofiel is defensief. De stichting belegt de portefeuille op duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze.

Aandelen

De verkrijgingprijs van de aandelen per 31-12-2022 bedraagt € 8.121.300.

De waarde van de ter beurse genoteerde aandelen per 31-12-2022 bedraagt € 9.517.400.

De marktwaarde van de overige aandelen per 31-12-2022 bedraagt € 200.000.

Obligaties

De verkrijgingprijs van de obligatiefondsen per 31-12-2022 bedraagt € 11.607.350.

De beurswaarde van de obligatiefondsen per 31-12-2022 bedraagt € 10.408.700.

De obligatiefondsen hebben geen nominale waarde.

De overige obligaties hebben een looptijd van 1-6 jaar.

De verkrijgingprijs van de overige obligaties per 31-12-2022 bedraagt € 6.347.350.

De beurswaarde van de overige obligaties per 31-12-2022 bedraagt € 5.598.250.

De nominale waarde van de overige obligaties per 31-12-2022 bedraagt € 5.850.600.

Liquide middelen

Deze post is als volgt te specificeren:

	31 december 2022	31 december 2021
Kas	28.100	24.900
Bank	9.509.600	5.288.350
	<u>9.537.700</u>	<u>5.313.250</u>

Dit betreft kas- en banksaldi welke alle ter vrije beschikking van de Stichting staan.

PASSIVA

Reserves en fondsen

Continuïteitsreserve

	2022	2021
Stand per 1 januari	11.326.650	9.624.600
Mutatie a.g.v. overdracht Vrienden van Kastelen	-	-1.200
Mutatie boekjaar	-2.436.650	1.703.250
Stand per 31 december	8.890.000	11.326.650

De continuïteitsreserve is gevormd conform de richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen en is bestemd voor dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de stichtingen ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. Onder kosten van de werkorganisatie verstaan wij de personeelskosten, huisvestingskosten, wervingskosten, kantoor- en algemene kosten en afschrijvingen. De reserve mag conform bovengenoemde richtlijn maximaal 1,5 maal de kosten van de werkorganisatie zijn (€ 12 miljoen).

Het beleid inzake hoogte en samenstelling van het vermogen is eind 2015 geactualiseerd voor de periode 2016-2025. Hiermee voldoet de Stichting aan de eisen van Goede Doelen Nederland.

Bestemmingsreserves

	31 december 2022	31 december 2021
Reserve pachtafkoop	142.150	142.150
Reserve NPL-projectgelden	2.271.450	2.258.550
Reserve Steunfondsprojecten	1.271.650	1.492.400
Reserve groot onderhoud gebouwen en terreinen	3.941.050	4.570.800
Bestemmingsreserve (grond)aankopen	460.000	460.000
Reserve collectie	71.400	74.400
Stand per 31 december	8.157.700	8.998.300

Bestemmingsreserves worden gevormd om terreinen en gebouwen veilig te stellen, in te richten en om groot en achterstallig onderhoud uit te voeren. Door het specifiek benoemen van bestemmingsreserves kunnen beschikbare middelen adequaat en doeltreffend worden ingezet. De bestemmingsreserves zijn door het bestuur specifiek benoemd en gemaximaliseerd.

Reserve pachtafkoop

	31 december 2022	31 december 2021
Stand per 31 december	142.150	142.150

De reserve pachtafkoop is bestemd voor de financiering van afkoop van lopende pachtcontracten en verwerving van grondgebonden productierechten. Afkoop van pachtcontracten kan plaatsvinden in die gevallen waarin beëindiging van de pacht uit landschappelijke of landbouwstructureel oogpunt wenselijk is. Besloten is de reserve niet te muteren in 2022, daar hiervoor geen noodzaak wordt voorzien in de komende vijf jaren.

Reserve NPL-projectgelden

	2022	2021
Stand per 1 januari	2.258.550	1.835.750
Onttrekking boekjaar	937.500	937.500
Toevoeging boekjaar	-924.600	-514.700
Stand per 31 december	2.271.450	2.258.550

De besteding van NPL-gelden verloopt conform de afspraken met de NPL. Ieder jaar opnieuw wordt vrijwel de gehele donatie aan projecten uitgegeven of er worden verplichtingen aangegaan. De reserve is voldoende om aan deze verplichtingen te voldoen.

Voor een overzicht van de gedane, de verplichte en voorgenomen bestedingen wordt verwezen naar bijlage 2.

Bestemmingsreserve Steunfondsprojecten

	2022	2021
Stand per 1 januari	1.492.400	1.016.950
Toevoeging boekjaar	320.000	1.088.000
Onttrekking boekjaar	-540.750	-612.550
Stand per 31 december	1.271.650	1.492.400

Betreft een bestemmingsreserve voor goedgekeurde Steunfondsprojecten. De toevoeging betreft de begrote goedgekeurde projecten. De onttrekking betreft de werkelijke projectkosten.

Reserve groot onderhoud gebouwen en terreinen

	2022	2021
Stand per 1 januari	4.570.800	2.423.100
Toevoeging boekjaar	-629.750	2.147.700
Stand per 31 december	3.941.050	4.570.800

De bestemmingsreserve is gevormd ten behoeve van de financiering van ons eigen aandeel van groot onderhoud, restauraties en projecten. De onttrekking betreft het herstel van koetshuis Staverden, huis en entree Brakel en museale ruimten van huis Zypendaal.

Bestemmingsreserve (grond)aankopen

	2022	2021
Stand per 1 januari	460.000	300.000
Toevoeging boekjaar	-	160.000
Stand per 31 december	460.000	460.000

Betreft een bestemmingsreserve ten behoeve van de aankoop van grond, eigen bijdrage bij grondtransacties vanuit overheden, inrichting van gronden en strategische aankopen van landgoederen.

Reserve collectie

	2022	2021
Stand per 1 januari	74.400	84.050
Toevoeging boekjaar	-	6.200
Onttrekking boekjaar	-3.000	-15.850
Stand per 31 december	71.400	74.400

De bestemmingsreserve is gevormd uit de opbrengst van ontvangen objecten uit nalatenschappen en schenkingen die niet binnen het collectiebeleid van de Stichting passen. Vanuit deze reserve wordt collectie verworven of gerestaureerd. De onttrekking betreft de aankoop van portretten.

Fondsen

Bestemmingsfondsen

	31 december 2022	31 december 2021
Hoekelum-van Wassenaer	753.550	899.650
Tenkink Antink	835.650	968.200
Fonds bezittingen Veluwe en Achterhoek	200	9.000
PWH-fonds	48.300	48.300
Van der Ploeg Natuur en Landschapsfonds	-	5.000
De Witt-Huberts Vollmerstichting	420.200	488.300
Fonds de Ehze	802.350	1.012.200
Fonds Wilbrinkbos	43.150	58.650
Aankoop natuurterreinen	364.650	310.900
Fonds Cannenburger bos	25.000	25.000
Fonds historische huizen inclusief parken	15.250	20.000
Natuurterreinen en historische huizen Veluwe	98.800	152.000
Van Bruggen Drabbe Fonds	3.869.600	3.871.750
Terrassentuin Landgoed Warnsborn	48.150	48.150
Instandhouding bijzondere planten en dieren	185.000	185.000
Liesje-Jesse-Osborn fonds	156.850	156.850
Spieringfonds	1.505.800	1.792.650
Fonds kasteel Cannenburch	145.350	144.650
Kasteel Rosendael	89.850	89.850
Biodiversiteit GLD Fonds	45.950	25.950
Van Geffen natuur en landschapsfonds	25.000	20.000
Van den Hazel-Stapelkamp Fonds	10.000	-
Beheer Randwijkse Waarden	100.000	-
Instandhouding en onderhoud perceel grond te Hengelo	13.800	-
Stand per 31 december	9.602.450	10.332.050

Hoekelum- van Wassenaer

	2022	2021
Stand 1 januari		
Kapitaal	226.900	226.900
Trekkingsrechten	672.750	584.100
	899.650	811.000
Mutatie boekjaar (rendement beleggingen)	-146.100	88.650
Stand 31 december	753.550	899.650

De Stichting beheert het "Hoekelum - Van Wassenaer Fonds". Bij notariële akte van 6 oktober 1988 is door J.C. Baronesse van Wassenaer een bedrag van € 226.890 beschikbaar gesteld aan de Stichting met de verplichting voor de Stichting om het Landgoed Hoekelum in stand te houden. Voor zover mogelijk zal de gemelde hoofdsom in stand dienen te blijven en zullen eventuele uitgaven slechts en alleen uit de revenuen worden betaald. Deze revenuen worden jaarlijks toegevoegd.

Tenkink Antink

	2022	2021
Stand 1 januari		
Kapitaal	563.150	563.150
Trekkingsrechten voor projecten	405.050	327.200
Stand per 1 januari	968.200	890.350
Mutatie boekjaar (rendement beleggingen)	-132.550	77.850
Stand 31 december	835.650	968.200

Met betrekking tot dit bestemmingsfonds, dat is ontstaan krachtens testament d.d. 1985 van de heer J.C. Tenkink, geldt dat het fonds de naam Tenkink Antink moet blijven dragen, dat het kapitaal in stand moet worden gehouden en dat het doel is, vanuit de revenuen bij te dragen, aan het behoud van en de zorg voor in landschappelijk, natuurwetenschappelijk en cultuurhistorisch opzicht belangrijke terreinen in de Gelderse Achterhoek, met de zich daarop bevindende monumenten van geschiedenis en kunst, in het bijzonder die bedoeld in de Monumentenwet.

De toevoeging boekjaar (rendement beleggingen) wordt berekend op basis van het percentage opbrengst beleggingen (incl. koersverschillen) ten opzichte van het totale gemiddeld belegd vermogen van het boekjaar. De reeds gevormde trekkingsrechten ad € 272.500 zijn beschikbaar voor genoemde projecten.

Fonds bezittingen Veluwe en Achterhoek

	2022	2021
Stand 1 januari	9.000	9.000
Onttrekking boekjaar	-8.800	-
Stand 31 december	200	9.000

In het testament van wijlen mevrouw M.E. Luber-Scholte is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen dienen te worden aangewend voor het beheer en de instandhouding van de bezittingen van de Stichting Het Geldersch Landschap voor zover gelegen op de Veluwe en in de Achterhoek. De onttrekking betreft het opnieuw opzetten van de rozentuin te Rosendaal.

PWH-fonds

	2022	2021
Stand 1 januari	48.300	48.300
Toevoeging boekjaar	-	900.000
Onttrekking boekjaar	-	-900.000
Stand 31 december	48.300	48.300

Betreft een fonds op naam, gevormd uit ontvangen schenkingen, ten behoeve van de financiering van bos- en natuurterreinen gelegen in de Midden- en/of Zuid Veluwe, die dienen te worden opengesteld voor het publiek en waarvan de eventueel aanwezige bebouwing met een financieel positief resultaat zal worden geëxploiteerd.

Van der Ploeg Natuur en Landschapsfonds

	2022	2021
Stand per 1 januari	5.000	5.000
Onttrekking boekjaar	-5.000	-
Stand per 31 december	-	5.000

In het testament van wijlen de heer Van der Ploeg is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen dienen te worden aangewend voor het stimuleren van projecten welke gericht zijn op behoud en versterking van natuur en landschap, alsmede al hetgeen daarmee naar het oordeel van de stichting verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn. De onttrekking betreft de cultuurhistorische analyse en waardestelling van diverse terreinen.

De Witt-Huberts Vollmerstichting

	2022	2021
Stand 1 januari		
Kapitaal	308.350	308.350
Trekkingsrechten voor projecten	179.950	140.000
	488.300	448.350
Mutatie boekjaar (rendement beleggingen)	-68.100	39.950
Stand 31 december	420.200	488.300

Met ingang van 1 januari 1999 beheert de Stichting het vermogen van de per die datum opgeheven. De Witt Huberts-Vollmer Stichting. Een bedrag van € 308.350 is beschikbaar gesteld aan de Stichting. Aanwending zal plaatsvinden conform de doelstellingen van de voormalige De Witt Huberts-Vollmer Stichting "Het doel van de Stichting is om hetgeen van de jaarlijkse netto-revenuen van haar kapitaal overblijft ter beschikking te stellen aan Stichting Het Geldersch Landschap te Arnhem, ter bevordering van het doel van die stichting. De toevoeging boekjaar rendement beleggingen wordt berekend op basis van het percentage opbrengst beleggingen ten opzichte van het totaal gemiddeld belegd vermogen van het boekjaar.

Fonds de Ehze

	2022	2021
Stand per 1 januari	1.012.200	946.050
Mutatie boekjaar (rendement beleggingen)	-171.350	110.400
Onttrekking boekjaar	-38.500	-44.250
Stand per 31 december	802.350	1.012.200

Op 1-1-2015 is het vermogen van Stichting Fonds de Ehze overgedragen aan de stichting. Het doel van het Fonds is de instandhouding van de gebouwen en het terrein van landgoed "De Ehze", met behoud van het karakter van de buitenplaats en het onderhouden van de graven. Hierbij voldoet het Fonds aan de idealen van de oprichtster, mevrouw Trijntje Teatsche Vellinga. De onttrekking betreft het onderhoud aan landgoed "De Ehze" (gebouwen en terrein).

Fonds Wilbrinkbos

	2022	2021
Stand per 1 januari	58.650	58.650
Onttrekking boekjaar	-15.500	-
Stand per 31 december	43.150	58.650

In het testament van wijlen mevrouw Oudshoorn is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen dienen te worden aangewend voor onderhoud, natuurherstel danwel uitbreiding van het Wilbrinkbos te Voorthuizen. De onttrekking betreft de bescherming van de bomenwal.

Aankoop natuurterreinen

	2022	2021
Stand per 1 januari	310.900	310.900
Toevoeging boekjaar	134.050	-
	-80.300	-
Stand per 31 december	364.650	310.900

Bestemmingsfonds "Aankoop natuurterreinen" is gevormd uit de nalatenschap Rietman, de terugverkoop van bosket de Wildenborch en een inzamelingsactie t.b.v. het Gelders Natuurfonds.

In het testament van wijlen de heer Rietman is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen uitsluitend dienen te worden aangewend voor de aankoop van natuurterreinen.

De toevoeging boekjaar ad € 550 betreft een nagekomen deel uit de nalatenschap.

In 2017 is het bosket de Wildenborch voor een bedrag van € 190.000 terugverkocht aan de eigenaren van landgoed De Wildenborch. Het bosket is destijds aangekocht met subsidie van de Provincie Gelderland. Met de Provincie Gelderland is overeengekomen dat de verkoopopbrengst ingezet wordt om andere natuurobjecten in Gelderland veilig te stellen.

In 2022 is een inzamelingsactie gehouden ten behoeve van het Gelders Natuurfonds. Met dit fonds wil het Geldersch Landschap snel natuur kopen als de kansen zich voordoen. De inzamelingsactie heeft in 2022 € 133.500 opgebracht. De onttrekking betreft de verwerving van percelen grond te Winterswijk en Lunteren.

Fonds Cannenburger bos

	2022	2021
Stand per 1 januari	25.000	25.000
Mutatie boekjaar	-	-
Stand per 31 december	25.000	25.000

In het testament van wijlen de heer Hansink is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen dienen te worden aangewend aan het Cannenburger bos bij kasteel Cannenburch te Vaassen.

Fonds historische huizen inclusief parken

	2022	2021
Stand per 1 januari	20.000	20.000
Onttrekking boekjaar	-4.750	-
Stand per 31 december	15.250	20.000

In het testament van wijlen de heer Verwer is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen dienen te worden aangewend voor de instandhouding van historische huizen en bijbehorende parken en tuinen. De onttrekking betreft de restauratie van de eetkamer van kasteel Rosendael.

Natuurterreinen en historische huizen Veluwe

	2022	2021
Stand per 1 januari	152.000	152.000
Toevoeging boekjaar	15.750	-
Onttrekking boekjaar	-68.950	-
Stand per 31 december	98.800	152.000

In het testament van wijlen mevrouw Muller is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen uitsluitend dienen te worden aangewend voor aankoop, onderhoud en instandhouding van natuurterreinen en/of historische huizen, indien en voor zover mogelijk op de Veluwe. De toevoeging boekjaar betreft een nagekomen bedrag uit de nalatenschap. De onttrekking betreft het onderhoud aan koetshuis Hoekelum.

Van Bruggen Drabbe Fonds

	2022	2021
Stand per 1 januari	3.871.750	3.921.100
Onttrekking boekjaar	-2.150	-49.350
Stand per 31 december	3.869.600	3.871.750

In het testament van de heren van Bruggen en Drabbe is opgenomen dat de erfenis moet worden bestemd voor de financiering van het onderhoud, een restauratie of renovatie van het kasteel Wijenburg met de daarbij behorende grond. In het boekjaar zijn onderhoudskosten aan het kasteel onttrokken aan het bestemmingsfonds.

Terrassentuin Landgoed Warnsborn

	2022	2021
Stand per 1 januari	48.150	48.150
Mutatie boekjaar	-	-
Stand per 31 december	48.150	48.150

In het testament van wijlen mevrouw Fleurbaaij is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen dienen te worden aangewend voor de terrassentuin van Landgoed Warnsborn.

Instandhouding bijzondere planten en dieren

	2022	2021
Stand 1 januari	185.000	185.000
Mutatie boekjaar	-	-
Stand 31 december	185.000	185.000

In het testament van wijlen mevrouw drs. D. van Gilst is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen dienen te worden aangewend ten behoeve van de instandhouding en het beheer van bijzondere, al dan niet beschermde, planten en dieren.

Liesje-Jesse-Osborn fonds

	2022	2021
Stand 1 januari	156.850	156.850
Toevoeging boekjaar	-	-
Stand 31 december	156.850	156.850

In het testament van wijlen mevrouw L.J. Osborn is uitdrukkelijk vermeld dat de verkregen middelen dienen te worden aangewend ten behoeve van het behoud en onderhoud van de oude bomen bij Huis Zypendaal, de aanschaf van oud chinees porcelein ten behoeve van Kasteel Rosendaal en/of Huis Zypendaal, het plaatsen van een moderne, passende, sculptuur bij de ingang van een van de bezittingen.

Spieringfonds

	2022	2021
Stand per 1 januari	1.792.650	1.792.650
Toevoeging boekjaar	11.800	-
Onttrekking boekjaar	-298.650	-
Stand per 31 december	1.505.800	1.792.650

Het Spieringfonds werd opgericht bij testament, gemaakt door mevrouw Spiering, welk testament van kracht werd door haar overlijden op 5 maart 1969. Het bestuur heeft in 2019 besloten om de stichting te ontbinden. Het liquiditeitssaldo is verdeeld onder de drie beneficiënten, waaronder de stichting. Het vermogen dient te worden aangewend voor aankoop van historische landgoederen, cultuur- en bosgronden, alsmede herstel van landgoedkernen en buitenplaatsen. De onttrekking boekjaar betreft de restauratie van een deel van de monumentale tuinmuur te Hoekelum en het herstel van landgoedkern Brakel. De toevoeging betreft de slotuitkering van het liquidatiesaldo.

Fonds kasteel Cannenburch

	2022	2021
Stand per 1 januari	144.650	144.650
Toevoeging boekjaar	700	-
Stand per 31 december	145.350	144.650

In het testament van wijlen de heer Ridderhof is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen uitsluitend dienen te worden aangewend voor onderhouds- en herstelwerkzaamheden aan kasteel de Cannenburch die niet door enige subsidie worden gedekt. De toevoeging boekjaar betreft een nagekomen bedrag uit de nalatenschap.

Kasteel Rosendael

	2022	2021
Stand 1 januari	89.850	89.850
Mutatie boekjaar	-	-
Stand 31 december	89.850	89.850

In het testament van wijlen mevrouw J.W. Benschop-van Delden is uitdrukkelijk bepaald dat de verkregen middelen dienen te worden aangewend ten behoeve van kasteel Rosendael.

Biodiversiteit GLD Fonds

	2022	2021
Stand per 1 januari	25.950	-
Toevoeging boekjaar	20.000	40.000
Ontrekking boekjaar	-	-14.050
Stand per 31 december	45.950	25.950

Betreft een fonds op naam, gevormd uit periodieke schenkingen gedurende een tijdvak van vijf jaar (2020-2024). Het fonds heeft ten doel: het stimuleren van de diversiteit van flora en fauna en het behoud van karakteristieke landschapselementen in de Achterhoek en op de Veluwe.

Van Geffen natuur en landschapsfonds

	2022	2021
Stand per 1 januari	20.000	-
Toevoeging boekjaar	20.000	20.000
Onttrekking boekjaar	-15.000	-
Stand per 31 december	25.000	20.000

Betreft een fonds op naam, gevormd uit periodieke schenkingen gedurende een tijdvak van vijf jaar (2021-2025). Het fonds heeft ten doel: aankoop, behoud en ontwikkeling van natuur, bos en landschap op de Veluwe. De onttrekking betreft medefinanciering van de aankoop van een perceel grond te Barneveld.

Van den Hazel-Stapelkamp Fonds

	2022	2021
Stand per 1 januari	-	-
Mutatie boekjaar	10.000	-
Stand per 31 december	10.000	-

Betreft een fonds op naam, gevormd uit jaarlijkse schenkingen en/of via een testament. Het fonds heeft primair tot doel het behoud en herstel in de omgeving van Winterswijk van landschapselementen en monumentale historische agrarische gebouwen, die cultuurhistorisch van belang zijn; het verbeteren van de kwaliteit van de natuur door het creëren van (meer) synergie met landbouw bijvoorbeeld door middel van grondaankoop en herinrichting en/of herverkaveling.

Beheer Randwijkse Waarden

	2022	2021
Stand per 1 januari	-	-
Mutatie boekjaar	100.000	-
Stand per 31 december	100.000	-

Op 31 maart 2022 heeft de Stichting de Randwijkse Waarden aangekocht. Het Geldersch Landschap heeft de verplichting om de uiterwaarden in stand te houden en te beheren. Ter financiering hiervan heeft de koper een bedrag van € 100.000 overgemaakt met als verplichting om de Randwijkse Waarden voor de duur van 50 jaar en 1 maand te beheren (t/m 30-4-2072).

Instandhouding en onderhoud perceel grond te Hengelo

	2022	2021
Stand per 1 januari	-	-
Mutatie boekjaar	13.800	-
Stand per 31 december	13.800	-

In het testament van wijlen de heer Wesselink is uitdrukkelijk bepaald dat het verkregen legaat uitsluitend aangewend dient te worden aan het instandhouden en onderhouden van een perceel grond te Hengelo, inclusief de aangelegde grafkelder en gedenkstenen.

Vermogensoverzicht

De aansluiting tussen de reserves en fondsen volgens de balans van de verslaggevende eenheid en de afzonderlijke stichtingen is als volgt:

Totaal van reserves en fondsen van de verslaggevende eenheid	<u>26.650.150</u>
Totaal van reserves en fondsen van de afzonderlijke stichtingen:	
Stichting Het Geldersch Landschap	9.778.600
Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen	5.205.400
Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen	11.666.150
	<u>26.650.150</u>

Voorzieningen

	31 december 2022	31 december 2021
Voorziening onderhoud kastelen	350.400	459.450
Voorziening onderhoud gebouwen	232.950	342.950
Voorziening jubilea	39.800	48.300
Voorziening TOP (Terrein Onderhouds Plan)	492.100	487.750
Stand per 31 december	<u>1.115.250</u>	<u>1.338.450</u>

Voorziening onderhoud kastelen

	2022	2021
Stand per 1 januari	459.450	409.300
Toevoeging boekjaar	600.000	600.000
Onttrekking boekjaar	-709.050	-549.850
Stand per 31 december	<u>350.400</u>	<u>459.450</u>

Jaarlijks wordt een vast bedrag gedoteerd aan de voorziening onderhoud gebouwen, gebaseerd op het systeem Programmatisch Onderhoud Gebouwen. In dit systeem is over 10 jaar een indexering opgenomen hetgeen onder meer betekent dat in de eerdere jaren een bedrag in de voorziening dient te blijven ten behoeve van reeds voorziene prijsstijgingen.

Voorziening onderhoud gebouwen

	2022	2021
Stand per 1 januari	342.950	537.650
Toevoeging boekjaar	1.100.000	1.100.000
Onttrekking boekjaar	-1.210.000	-1.294.700
Stand per 31 december	232.950	342.950

Jaarlijks wordt een vast bedrag gedoteerd aan de voorziening onderhoud gebouwen, gebaseerd op het systeem Programmatisch Onderhoud Gebouwen. In dit systeem is over 10 jaar een indexering opgenomen hetgeen onder meer betekent dat in de eerdere jaren een bedrag in de voorziening dient te blijven ten behoeve van reeds voorziene prijsstijgingen.

Voorziening jubilea

	2022	2021
Stand per 1 januari	48.300	46.900
Mutatie boekjaar	-8.500	1.400
Stand per 31 december	39.800	48.300

Voorziening TOP (Terrein Onderhouds Plan)

	2022	2021
Stand per 1 januari	487.750	509.350
Toevoeging boekjaar	1.700.000	1.700.000
Onttrekking boekjaar	-1.695.650	-1.721.600
Stand per 31 december	492.100	487.750

Jaarlijks wordt een vast bedrag gedoteerd aan de voorziening onderhoud terreinen. De voorziening TOP is gebaseerd op de meerjarenbegroting beheer terreinen (incl. recreatie) en is berekend vanuit de huidige SNL-beschikking.

Kortlopende schulden

Alle onder kortlopende schulden opgenomen bedragen hebben een looptijd korter dan één jaar, met uitzondering van waarborgsommen, verantwoord onder de overige schulden, die vervallen bij beëindiging van het (huur)contract.

	31 december 2022	31 december 2021
Vooruitontvangen bedragen	792.900	541.850
Schulden aan leveranciers	1.794.150	2.024.000
Belastingen en premies sociale verzekeringen	601.550	532.000
Overige schulden	680.250	297.900
Overlopende passiva	7.264.350	4.381.400
Stand per 31 december	11.133.200	7.777.150

Vooruitontvangen bedragen

Deze post is als volgt te specificeren:

	31 december 2022	31 december 2021
Ontvangen voorschotten houtcontracten	225.000	140.550
Vooruitontvangen begunstigersbijdragen	205.500	11.200
Vooruitontvangen huren en pachten	362.400	390.100
	792.900	541.850

Onder de post vooruitontvangen huren en pachten zit per balansdatum een vooruitontvangen huurbedrag van € 247.500 waarvan € 232.500 een langdurig karakter heeft. Het bedrag valt in 16½ jaar vrij.

Schulden aan leveranciers

Deze post is als volgt te specificeren:

	31 december 2022	31 december 2021
Stand per 31 december	1.794.150	2.024.000

Belastingen en premies sociale verzekeringen

Deze post is als volgt te specificeren:

	31 december 2022	31 december 2021
Belastingen en premies sociale verzekeringen	403.700	346.600
Schulden terzake pensioenen	197.850	185.400
	601.550	532.000

Overige schulden

	31 december 2022	31 december 2021
Exploitatie vakantiewoningen	62.050	57.600
Accountants- en administratiekosten	29.950	28.300
Personeelskosten	9.950	23.750
Kantoorkosten	13.500	7.300
Kosten terreinbeheer	37.600	10.550
Onderhoud gebouwen	71.700	-
Terug te betalen onderhoudssubsidie	182.450	-
Bankkosten	26.750	29.600
Ontvangen waarborgsommen	91.650	49.650
Energiekosten	-	16.100
Projectkosten	81.300	11.950
Uitgelote obligaties	8.200	8.200
Overige	65.150	54.900
	680.250	297.900

Overlopende passiva

Deze post is als volgt te specificeren:

	31 december 2022	31 december 2021
Vooruitontvangen projectbijdragen	5.786.100	3.207.450
Vakantietoeslag en vakantiedagen	1.036.250	722.150
Vooruitgefactureerde huren en pachten	442.000	451.800
	7.264.350	4.381.400

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Rechten uit hoofde van meerjarige subsidietoekenningen

- Contract Natuur en Landschap (SNL): voor de periode 2020-2025 is een nieuwe overeenkomst afgesloten. Voor 2023 is een bedrag toegezegd van € 2.996.500.
- Nationale Postcode Loterij (NPL): voor de periode 2022-2025 is een nieuwe overeenkomst afgesloten tussen "LandschappenNL", een samenwerkingsverband van de 12 provinciale landschappen en de NPL. De uitkering over 2022 ad € 937.500 is ontvangen in 2023.
- Provinciale ondersteuningsbijdrage Geldersche Kasteelen: jaarlijks ontvangt de Stichting een ondersteuningsbijdrage. Voor 2023 is een bedrag toegezegd van € 1.135.786.
- DAEB/DAB: voor de periode 2015-2024 is een bijdrage toegezegd van de Provincie Gelderland. In een periode van 10 jaar wordt deze periode afgebouwd. Voor 2023 is een bedrag van € 540.000 toegezegd.
- SIM: voor SIM rood en groen is sprake van meerdere 6-jarige beschikkingen die in aanvangstijd verschillen (2018-2022). Voor 2023 is een bedrag toegezegd van € 1.223.075.
- Overige ondersteuningsbijdragen projecten: de stichtingen heeft diverse toezeggingen ontvangen voor nog uit te voeren projecten.
- De meeste subsidies zijn nog niet vastgesteld. Vaststelling vindt plaats op basis van de jaarrekening of nog in te dienen verantwoording. De looptijd van SIM-subsidies betreft 6 jaar. Vaststelling vindt plaats na indiening van de verantwoording na het einde van de looptijd en over de gehele periode.

Voorwaardelijke verplichtingen

- De Stichting bezit gebouwen en terreinen waarvan de verwerving is geschied met behulp van subsidies. Bij eventuele vervreemding dient de subsidie te worden terugbetaald.
- De Stichting heeft een erfpachtovereenkomst met de gemeente Apeldoorn voor het gebied "De Loenermark" en het "Orderbos" tot 29 december 2048. De Stichting is vanaf 1 januari 2023 aan de gemeente een canon verschuldigd. In het geval de exploitatie negatief uitkomt, zal er geen canon verschuldigd zijn. Elk jaar, voor het eerst in 2023, wordt een exploitatieoverzicht aan de gemeente Apeldoorn beschikbaar gesteld.
- De Stichting heeft een erfpachtovereenkomst met de gemeente Scherpenzeel voor Huis Scherpenzeel van € 27.529 per jaar. Dit bedrag dient gedurende 13 jaren in gelijke termijnen te worden betaald (tot en met 2035). De bedragen worden ieder jaar geïndexeerd.

Meerjarige financiële verplichtingen

De Stichting is leaseverplichtingen aangegaan inzake leaseauto's voor een bedrag van € 107.900 welke binnen 3 jaar zullen vervallen. Van de totale leaseverplichting zal binnen 1 jaar € 67.350 komen te vervallen.

Andere verplichtingen

Het bezit van de Stichting is ten dele uitgegeven in erfpacht. Op grond van wettelijke en/of contractuele bepalingen kan de Stichting bij afloop van het erfpachtcontract verplicht worden de op deze gronden aanwezige opstallen over te nemen tegen de dan geldende waarde in het economisch verkeer. Uit hoofde van haar doelstelling heeft de Stichting de verplichting haar bezittingen duurzaam in stand te houden. De duur van deze verplichting, alsmede de hieraan verbonden financiële consequenties, zijn onbeperkt. Met deze verplichtingen is in de balans slechts rekening gehouden voor zover deze kwantificeerbaar zijn en op grond van de geldende regels voor jaarverslaggeving zijn toe te rekenen aan het boekjaar en/of voorgaande boekjaren.

Eind 2022 heeft de Stichting een pachtbeëindigingsovereenkomst afgesloten met een pachter. De pachtovereenkomst wordt per 1 januari 2023 beëindigd. De Stichting is aan de pachter een vergoeding verschuldigd van € 3.350.000. De Stichting heeft in het boekjaar een subsidie

ontvangen ad € 3.010.000 voor deze pachtbeëindiging (verantwoord als vooruitontvangen projectbijdragen) met als verplichting dat de hoevepacht beëindigd wordt en dat circa 53 hectare nieuwe natuur wordt gerealiseerd. De Stichting heeft eind 2022 een eerste toezegging ontvangen van de Provincie waarin 8,75 landbouwgrond wordt omgezet naar nieuwe natuur. De komende jaren zal het restant worden gerealiseerd (circa 44 hectare).

Klacht bij de EC

Naar aanleiding van een klacht ingediend door enkele particuliere grondbezitters over de PNB regeling, welke klacht volgens de Europese Commissie later zou zijn 'opgevolgd' door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters ('VGG'), oordeelde de Europese Commissie in een besluit d.d. 2 september 2015, dat de Staat de subsidieregeling weliswaar onterecht niet van tevoren heeft aangemeld bij de Commissie, maar keurde zij de regeling achteraf alsnog goed. Zowel de VGG als de natuurbeschermingsorganisaties hebben op verschillende grond/en tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep ingesteld. De VGG heeft beroep ingesteld, omdat zij van mening is dat de formele onderzoeksprocedure had moeten worden geopend. Wij hebben mede beroep aangetekend, omdat de natuurbeschermingsorganisaties onder andere in tegenstelling tot de Europese Commissie van mening zijn dat natuurbeschermingsorganisaties als Het Geldersch Landschap niet kwalificeren als 'onderneming', en aldus geen sprake is van staatssteun. Voorts is er naar het inzicht van de natuurbeschermingsorganisaties evenmin sprake geweest van een 'economisch voordeel', althans niet in de mate die de Europese Commissie lijkt aan te nemen en heeft de PNB regeling niet geleid tot een vervalsing van de mededinging en/of een beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer, omdat het alleen gaat over Nederlands natuurbeheer.

In september 2020 is er een uitspraak geweest van het EU Hof van Justitie in Luxemburg. In dit arrest zijn de conclusies van het EU Gerecht uit 2018 in stand gelaten en is geoordeeld dat de Europese Commissie de PNB regeling middels een verkeerde onderzoeksprocedure heeft beoordeeld, en er zodoende een procedureel gebrek kleefde aan het eerdere besluit van de Europese Commissie uit 2015. Het gevolg van de arresten van het Gerecht en het EUH of van Justitie is dat het besluit van de Europese Commissie van 2 september 2015 nietig is. De Europese Commissie zal de PNB regeling vermoedelijk aan een hernieuwde beoordeling onderwerpen.

Wij wachten de voortgang van dit hernieuwde onderzoek af en zien de uitkomst ervan wederom met vertrouwen tegemoet. In het kader van de PNB regeling, gelijk de subsidieregelingen vóór de invoering van de PNB regeling in 1993, werden de natuurbeschermingsorganisaties belast met de aankoop of verkrijging van gronden ten behoeve van de totstandbrenging van de Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (thans: Natuurnetwerk Nederland) met als uitdrukkelijk doel de verworven gronden planmatig te transformeren en daarmee ook financieel af te waarderen tot natuurterrein, om deze eeuwigdurend als natuur te beheren en te behouden, alsmede open te stellen. De waarde van deze terreinen is in beginsel nihil, omdat kwalitatief adequaat beheer van natuurterreinen per saldo geld kost. In die zin is er ook geen sprake van financiële bevoordeling of andersoortige begunstiging van Het Geldersch Landschap, waardoor naar onze mening ook geen sprake is van staatssteun. Terug vordering van subsidies dan wel de rente daarover is naar onze mening thans ook niet aan de orde. Daarom is gelijk aan voorgaande jaren geen verplichting opgenomen in de jaarrekening. Voor de volledigheid zij opgemerkt dat mocht de Europese Commissie na herbeoordeling toch tot de conclusie komen dat sprake is van (on)verenigbare staatssteun, de Staat gedwongen kan zijn (een deel van) de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen van de natuurbeschermingsorganisaties hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties. Welk besluit de Europese Commissie zal nemen zal eerst echter moeten worden afgewacht. We blijven ons verder graag richten op onze relatie en samenwerking met particuliere natuureigenaren, die Het Geldersch Landschap van grote waarde vindt en met wie wij in grote mate belangen delen, ook ten aanzien van toekomstig natuurbeheer.

Het Geldersch Landschap en de VGG blijven in gesprek om te verkennen of er mogelijkheden zijn om de inmiddels langlopende procedure in der minne te beslechten. (Ook) bij een minnelijke regeling dient rekening te worden gehouden met materiële gevolgen voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er is geen sprake van gebeurtenissen na balansdatum met een materiële impact op de cijfers van de jaarrekening 2022. De voortdurende oorlog in Oekraïne en de onrust op de financiële markten (o.a. financiële problemen banken in Verenigde Staten en Zwitserland) veroorzaken grote koersschommelingen in de beleggingsportefeuille tot op heden in 2023.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2022

BATEN

Baten van particulieren

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Begunstigers	1.302.450	1.306.900	1.322.250
Overige giften	338.950	155.000	219.300
Projectbijdragen	12.350	155.000	70.300
Verwervingen	183.400	-	1.100.000
Nalatenschappen	1.078.100	-	872.450
Ontvangen in het boekjaar	2.915.250	1.616.900	3.584.300

Ultimo 2022 bedraagt het aantal begunstigers 48.694 (begroot: 49.000 / 2021: 48.423). Het begunstigeraantal zit nog steeds in een stijgende lijn mede door de lopende wervingscampagnes. In het boekjaar zijn giften en nalatenschappen ontvangen waarbij specifieke eisen zijn gesteld aan de bestedingen. De ontvangen gelden zijn verantwoord en nader toegelicht onder de post bestemmingsfondsen, zie pagina's 36 tot en met 44.

Baten van bedrijven

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Bedrijfsvriendenkring	57.200	60.000	59.500
Projectbijdragen	10.600	4.800	12.700
Ontvangen in het boekjaar	67.800	64.800	72.200

Baten van loterijorganisaties

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Nationale Postcode Loterij	937.500	937.500	937.500

Nationale Postcode Loterij

De overeenkomst tussen "Stichting LandschappenNL", een samenwerkingsverband tussen de 12 provinciale landschappen en de Nationale Postcode Loterij loopt van 2021 tot en met 2025. Als beneficiënt deelt de "Stichting LandschappenNL" mee in de opbrengst van de loterij. Het jaarlijks uit te keren bedrag wordt jaarlijks door de Nationale Postcode Loterij bepaald.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de projecten die door de Nationale Postcode Loterij zijn gefinancierd.

Baten van subsidies van overheden

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
<i>Rijk</i>			
SIM	1.223.050	1.226.000	1.207.050
Projectondersteuning	24.400	-	-
Overige	54.900	-	-
	<u>1.302.350</u>	<u>1.226.000</u>	<u>1.207.050</u>
<i>Provinciaal</i>			
Projectondersteuning	1.531.350	1.717.600	551.850
DAEB/DAB	710.000	710.000	860.000
Subsidie inzake functieverandering	772.100	775.000	-
Contract Natuur en Landschap (SNL)	2.995.950	2.905.000	2.659.650
Nabetaling SNL 2021	319.100	-	-
Ondersteuningsbijdrage Geldersche Kasteelen	1.095.250	1.077.000	1.076.950
Overige	26.500	-	8.000
	<u>7.450.250</u>	<u>7.184.600</u>	<u>5.156.450</u>
<i>Gemeente</i>			
Projectondersteuning	19.400	325.000	66.650
Overige	700	700	700
	<u>20.100</u>	<u>325.700</u>	<u>67.350</u>
Totaal baten van subsidies van overheden	8.772.700	8.736.300	6.430.850

Het activiteitsniveau van de projecten wordt reeds gedurende de looptijd weergegeven.

Alle subsidie-inkomsten hebben een incidenteel karakter met uitzondering van de BRIM, DAEB/DAB, Contract Natuur en Landschap (SNL) en ondersteuningsbijdrage Geldersche Kasteelen welke een structureel karakter hebben.

DAEB/DAB: Provinciale staten hebben een bedrag van maximaal € 710.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van de begroting 2022. Hier staan een aantal verplichtingen tegenover.

Nabetaling SNL 2021: in 2022 zijn de subsidietarieven voor SNL, met terugwerkende kracht, per 1 januari 2021 verhoogd van 75% naar 84% van de standaardkostprijs.

Provinciale ondersteuningsbijdrage Geldersche Kasteelen: Provinciale staten hebben een bedrag van € 1.095.250 beschikbaar gesteld ten behoeve van de begroting 2022. Hier staan een aantal verplichtingen tegenover.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Van Ewijck Fonds	7.500	4.000	3.700
Stichting van Tarel Bruins	6.750	13.000	10.150
Mevrouw A. Th. Vogler Fonds	35.800	-	74.850
Prins Bernhard Cultuurfonds	82.650	35.800	5.600
Stichting Haagvalken	-	-	7.000
Dinamo Fonds	15.000	-	-
Kickstart Cultuurfonds	15.850	-	93.150
Diverse projectondersteuning	57.150	112.000	37.850
Per saldo	220.700	164.800	232.300

Baten als tegenprestatie voor levering van producten en/of diensten

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Verkoop van artikelen	155.550	128.500	108.650
Baten bezitsbeheer	7.995.150	7.748.150	6.918.400
Verantwoord in het boekjaar	8.150.700	7.876.650	7.027.050

Verkoop van artikelen

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Netto-omzet	304.850	270.550	251.400
Kostprijs	-149.300	-142.050	-142.750
Brutowinst	155.550	128.500	108.650

Baten bezitsbeheer

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Stichting Het Geldersch Landschap	5.696.050	5.422.450	5.194.250
Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen	2.299.100	2.325.700	1.724.150
Ontvangen in het boekjaar	7.995.150	7.748.150	6.918.400

Een specificatie van de baten en lasten uit bezitsbeheer zijn opgenomen op de pagina's 62 en 63.

Overige baten

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Overdracht Stichting Vrienden van Kastelen	-	-	805.650
Verkoop/ruiling bezit	47.700	-	-
Uitgifte in erfpacht	-	-	120.300
Vergoeding opstallen	87.500	-	-
Beheersvergoeding Randwijkse Waarden	100.000	-	-
Herinrichting Elzendweg	-	-	1.413.800
Overdracht vermogen Stichting Spieringfonds	11.800	-	-
Begunstigerexcursie/dag	38.300	27.500	1.750
Schade-uitkeringen en vergoedingen	88.400	-	38.200
Resultaat verkopen activa	17.150	68.750	112.600
Overige	79.900	-	172.750
Ontvangen in het boekjaar	470.750	96.250	2.665.050

LASTEN

Toelichting bestedingen

	Besteed aan doelstellingen		wervingskosten			Kosten beheer en administratie	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
	Behoud en beheer bezittingen	Voorlichting en educatie	Eigen fondsen- werving	Acties derden	Subsidies				
Aankopen en verwervingen	755.500						755.500	500.000	1.403.300
Diverse projectkosten	4.894.400	437.750	154.350				5.486.500	6.753.200	3.313.500
Uitbesteed werk	4.234.250						4.234.250	4.290.500	4.328.300
Communicatiekosten		324.150	163.800				487.950	548.400	430.050
Personeelskosten	6.077.450	378.850	126.400		139.800	840.500	7.563.000	7.693.750	6.937.750
Huisvestingskosten kantoor						61.800	61.800	58.000	54.050
Bijdrage de Landschappen				19.700		29.550	49.250	54.000	53.550
Overige bijdragen externe organisaties	52.950						52.950	43.000	56.750
Kantoorkosten	320.300	6.900				252.500	579.700	588.600	572.500
Algemene kosten	73.600					138.050	211.650	170.500	199.150
Afschrijvingen	304.800					6.550	311.350	379.300	270.500
Vaste lasten (belasting en assurantie)	784.950						784.950	736.450	686.300
Overige lasten	467.450						467.450	-	143.400
	17.965.650	1.147.650	444.550	19.700	139.800	1.328.950	21.046.300	21.815.700	18.449.100

LASTEN

De verdeling van de Lasten naar bestemming geschiedt op bedrijfseconomische basis, waarbij rekening wordt gehouden met de besteding van tijd en middelen aan de onderdelen.

Besteed aan doelstellingen

Behoud en beheer bezittingen

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Verwervingskosten bezittingen	755.500	500.000	1.403.300
Lasten bezitsbeheer	11.401.450	11.633.250	10.784.200
Projectkosten bezittingen	4.894.400	6.323.200	2.938.950
Overige kosten bezittingen	914.300	418.700	570.950
	17.965.650	18.875.150	15.697.400

Lasten bezitsbeheer

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Stichting Het Geldersch Landschap	8.301.000	8.526.750	7.806.600
Vrienden der Geldersche Kasteelen	3.100.450	3.106.500	2.977.600
Ontvangen in het boekjaar	11.401.450	11.633.250	10.784.200

Een specificatie van de baten en lasten uit bezitsbeheer zijn opgenomen op de pagina's 62 en 63.

Projectkosten bezittingen

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Stichting Het Geldersch Landschap	4.088.800	5.148.450	2.457.000
Vrienden der Geldersche Kasteelen	1.397.700	1.604.750	856.500
Projectkosten	5.486.500	6.753.200	3.313.500
Voorlichting en educatie	-437.750	-265.000	-288.850
Eigen Fondsenwerving	-154.350	-165.000	-85.700
	-592.100	-430.000	-374.550
	4.894.400	6.323.200	2.938.950

Het activiteitsniveau van de projecten wordt reeds gedurende de looptijd weergegeven.

Overige kosten bezittingen

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Bijdragen externe organisaties	52.950	43.000	56.750
Kantoorkosten	320.300	327.200	315.950
Algemene kosten	73.600	48.500	54.850
Overige lasten	467.450	-	143.400
	914.300	418.700	570.950

De algemene kosten bestaan met name uit juridische kosten.

Overige lasten

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	31.850	-	37.600
Outplacement	7.850	-	27.350
Transitievergoedingen	115.350	-	-
Subsidies oude jaren	192.400	-	-
Overige	120.000	-	78.450
	467.450	-	143.400

Kostenpercentage bestedingen aan de doelstelling

Onderstaand is de verhouding van de totale kosten besteed aan de doelstelling in relatie met de totale baten procentueel weergegeven.

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Besteed aan doelstellingen	19.113.300	19.843.300	16.597.600
Som van de baten	21.535.400	19.493.200	20.949.250
Kostenpercentage bestedingen	88,8%	101,8%	79,2%

Het kostenpercentage bestedingen is relatief laag. Belangrijkste oorzaak is het niet direct kunnen besteden van ontvangen erfenissen, subsidie inzake functieverandering, specifieke giften en beheersverplichting Randwijkse Waarden.

Voorlichting en educatie

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Interne communicatie	-	2.500	-
Externe communicatie	42.850	47.450	39.950
Producten	9.750	12.500	13.700
Evenementen	1.650	10.000	1.550
Educatief excursieprogramma	1.800	7.500	500
Website	18.350	20.000	11.700
Donateurs - binding	239.200	228.700	192.950
Bedrijfsrelaties - binding	3.100	3.750	-
Jaarverslag	4.050	5.000	6.500
Overige	3.400	500	6.500
<i>Uitbesteed werk</i>	324.150	337.900	273.350
<i>Personeelskosten</i>	378.850	360.250	331.650
<i>Projectkosten</i>	437.750	265.000	288.850
<i>Kantoorkosten</i>	6.900	5.000	6.350
	1.147.650	968.150	900.200

Wervingskosten

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Kosten eigen fondsenwerving	444.550	495.650	363.250
Kosten acties derden	19.700	21.600	21.400
Kosten verkrijging overheidsbijdragen	139.800	138.250	135.100
	604.050	655.500	519.750

Kostenpercentage fondsenwerving

Onderstaand is de verhouding van de wervingskosten in relatie met de som van de geworven baten procentueel weergegeven.

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Wervingskosten	604.050	655.500	519.750
Som van de geworven baten	12.913.950	11.520.300	11.257.150
Kostenpercentage fondsenwerving	4,7%	5,7%	4,6%

De wervingskosten mogen niet meer bedragen dan 25% van de baten uit eigen fondsenwerving.

Kosten eigen fondsenwerving

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Externe communicatie	42.850	47.450	39.950
Producten	9.750	12.500	13.700
Evenementen	1.650	10.000	1.550
Educatief excursieprogramma	1.800	7.500	500
Website	18.350	20.000	11.750
Donateurs - binding	79.700	76.250	64.300
Donateurs - werving	1.150	25.000	11.950
Bedrijfsrelaties - binding	1.050	1.300	-
Bedrijfsrelaties - werving	-	5.000	-
Jaarverslag	4.100	5.000	6.500
Overige	3.400	500	6.500
<i>Uitbesteed werk</i>	163.800	210.500	156.700
<i>Projectkosten</i>	154.350	165.000	85.700
<i>Personeelskosten</i>	126.400	120.150	120.850
	444.550	495.650	363.250

Kosten beheer en administratie

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
<i>Huisvestingskosten kantoor</i>	61.800	58.000	54.050
<i>Bijdrage Landschappen.nl</i>	29.550	32.400	32.150
Automatiseringskosten	153.800	168.000	157.550
Archief- en opslagkosten	3.650	4.000	6.950
Kantoorbenodigdheden	20.950	30.000	18.600
Porti- en telefoonkosten	72.850	53.000	67.100
Afschrijving kantoorinventaris	6.550	6.550	6.550
Overige kantoorkosten	1.250	1.400	-
<i>Kantoorkosten</i>	259.050	262.950	256.750
Accountantskosten	59.800	58.150	65.150
Juridische bijstand	4.250	5.000	9.400
Contributies en abonnementen	54.850	54.850	50.100
Overige algemene kosten	19.150	4.000	19.650
<i>Algemene kosten</i>	138.050	122.000	144.300
<i>Personele kosten</i>	840.500	841.550	844.500
	1.328.950	1.316.900	1.331.750

In de personele kosten zitten alle medewerkers in de staf zoals Directie, Personeelszaken, Bedrijfsvoering en Financiële Zaken.

De accountantskosten bestaan volledig uit honoraria inzake de jaarrekeningcontrole.

Kostenpercentage beheer en administratie

Onderstaand is de verhouding van de kosten van beheer en administratie in relatie met de bestedingen aan de doelstelling procentueel weergegeven.

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Kosten beheer en administratie	1.328.950	1.316.900	1.331.750
Besteed aan doelstellingen	19.113.300	19.843.300	16.597.600
Kostenpercentage beheer en administratie	7,0%	6,6%	8,0%

Het bestuur heeft bepaald dat maximaal 10% mag worden besteed aan de kosten van beheer en administratie van de eigen organisatie.

Saldo financiële baten en lasten

Te specificeren als volgt:

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Rente op banktegoeden	3.150	-	-
Dividend en couponrente	230.700	902.500	275.750
(On)gerealiseerde koersresultaten	-4.633.450	50.000	2.496.850
Overige rentebaten en valutaverschillen	54.500	-	51.350
Rentelasten	-61.450	-38.000	-58.150
Kosten van beleggingen	-89.400	-92.000	-97.200
Netto beleggingsresultaat	-4.495.950	822.500	2.668.600

Resultaatoverzicht

De aansluiting tussen het resultaat in de staat van baten en lasten van de verslaggevende eenheid en de afzonderlijke stichtingen is als volgt:

Totaal resultaat van de verslaggevende eenheid	<u>-4.006.850</u>
Totaal resultaat van de afzonderlijke stichtingen:	
Stichting Het Geldersch Landschap	-322.850
Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen	-1.563.100
Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen	-2.120.900
	<u>-4.006.850</u>

Baten en lasten bezitsbeheer Stichting Het Geldersch Landschap

Specificatie	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Baten			
Houtopbrengsten	785.000	647.700	506.900
Opbrengsten eigen beheer	122.000	97.000	115.600
Contracten bezitsbeheer (oa pachten en huren)	4.573.300	4.532.000	4.375.250
Vakantiewoningen	166.150	120.000	182.850
Zakelijke activiteiten	49.600	25.750	13.650
Totaal baten	5.696.050	5.422.450	5.194.250
Lasten			
Planmatig onderhoud terreinen (TOP)	1.700.000	1.700.000	1.700.000
Fokprogramma zeldzame huisdieren	48.200	50.000	53.500
Afschrijving materieel	304.800	372.750	261.550
Onderhoud onroerend goed (POG)	1.100.000	1.100.000	1.100.000
Onderhoud onroerend goed (fonds de Ehze)	18.300	-	17.700
Incidenteel onderhoud onroerend goed	14.150	20.000	14.600
Huisvesting openstellingen	19.300	28.800	16.100
Vakantiewoningen	99.700	53.000	114.750
Zakelijke activiteiten	7.050	4.400	3.400
Documentatie en onderzoek	5.500	17.000	1.450
Personeelskosten	4.394.600	4.631.350	4.007.350
Vaste lasten/eigenaarlasten	589.400	549.450	516.200
Totaal lasten	8.301.000	8.526.750	7.806.600
Resultaat	-2.604.950	-3.104.300	-2.612.350

Resultaat uit bezitsbeheer Geldersche Kasteeler

Werkelijk 2022

Specificatie	Opengestelde kastelen	Niet opengestelde kastelen	Collectie	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
Baten						
Contracten bezitsbeheer (oa pachten en huren)	169.450	655.350	-	824.800	902.000	743.950
Vakantiewoningen	104.100	41.450	-	145.550	120.000	166.500
Opbrengsten terreinbeheer	-	8.150	-	8.150	6.900	5.450
Exploitatie opengestelde kastelen	1.318.100	2.500	-	1.320.600	1.296.800	808.250
Totaal baten	1.591.650	707.450	-	2.299.100	2.325.700	1.724.150
Lasten						
Onderhoud onroerend goed (POG)	201.200	398.800	-	600.000	600.000	600.000
Onderhoud onroerend goed incidenteel	11.100	40.150	-	51.250	20.000	70.450
Onderhoud onroerend goed (best. fonds)	-	2.150	-	2.150	-	49.350
Onderhoud terreinen	66.800	47.750	-	114.550	124.300	113.000
Documentatie en onderzoek	-	-	-	-	28.000	-
Huisvesting kastelen	160.550	-	-	160.550	208.750	184.500
Beheer inboedel	-	-	57.000	57.000	80.000	67.100
Afschrijvingen	-	-	-	-	-	2.400
Erfpachten	-	68.250	-	68.250	69.500	67.550
Vakantiewoningen	64.400	19.200	-	83.600	57.000	91.700
Personeelskosten	1.148.850	174.700	359.300	1.682.850	1.602.200	1.498.300
Kosten exploitatie opengestelde kastelen	84.700	-	-	84.700	129.750	63.150
Vaste lasten/eigenaarslasten	87.300	92.100	16.150	195.550	187.000	170.100
Totaal lasten	1.824.900	843.100	432.450	3.100.450	3.106.500	2.977.600
Resultaat	-233.250	-135.650	-432.450	-801.350	-780.800	-1.253.450

Overige toelichtingen bij de staat van baten en lasten over 2022

Personeelskosten

In de staat van baten en lasten over 2022 zijn de volgende bedragen begrepen uit hoofde van bezoldiging van het personeel:

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Lonen en salarissen	5.744.050	5.904.300	5.362.800
Sociale lasten	866.900	888.650	766.250
Pensioenlasten	912.200	935.100	881.000
Overig	603.800	635.700	482.200
	8.126.950	8.363.750	7.492.250
Af: doorberekend aan derden	-42.000	-40.000	-109.400
Af: projectkosten in doorberekening	-521.950	-630.000	-445.100
	7.563.000	7.693.750	6.937.750

In de jaarrekening zijn de personeelskosten als volgt verdeeld:

* Bezitsbeheer (waaronder ook projecten)	6.077.450
* Voorlichting en educatie	378.850
* Eigen fondsenwerving	126.400
* Overheidsbijdragen	139.800
* Beheer en administratie	840.500
	7.563.000

Gemiddeld aantal personeelsleden

Gedurende 2022 bedroeg het gemiddeld aantal personeelsleden in vaste dienst 102,7 (2021: 99,0) berekend op basis van fulltime equivalenten.

	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Werkelijk 2021
Vaste formatie	102,7	107,4	99,0
Flexibele formatie (BBL-ers/stagiares)	7,0	6,1	7,7
Totaal aantal fte's (vast en flexibel)	109,7	113,5	106,7
Doorberekende projecturen	-9,4	-11,1	-8,0
Totaal aantal fte: bezitsbeheer, werving en promotie en algemeen	100,3	102,4	98,7

Bezoldiging medewerkers

Geldersch Landschap & Kasteelen heeft haar eigen arbeidsvoorwaardenpakket voor werknemers.

Bezoldiging Directeur-bestuurder

		P.A. van den Tweel Directeur	
Aard (looptijd)		onbepaald	
	uren	40	
	part-time percentage	100	
	periode	1/1-31/12	
Jaarinkomen			
	bruto loon/salaris	117.221	
	vakantiegeld	9.164	
	eindejrsuitkering	10.264	
Totaal			136.649
SV lasten (wg deel)			6.587
Pensioenlasten (wg deel)			23.410
Totaal 2022			166.646
<i>Totaal 2021</i>			<i>165.917</i>

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Stichting Het Geldersch Landschap de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij de heer van den Tweel vond plaats door de RvT. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 500 punten met een maximaal jaarinkomen van € 173.960. De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroeg € 136.649. Deze beloning bleef binnen de geldende maxima.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, pensioenlasten en eenmalige uitbetaling van vakantiedagen blijven in het totaal ruimschoots binnen het in de regeling opgenomen maximum van € 216.000 per jaar.

Bezoldiging Raad van Toezicht

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen bezoldiging. Er is een onkostenvergoeding voor gemaakte kosten.

Vastgesteld door de directie:

ir. P.A. van den Tweel
Directeur-bestuurder

Arnhem, 16 mei 2023

Goedgekeurd door de Raad van Toezicht:

M.A.J. van der Tas
Voorzitter

mr. E.C.J. Boerboom MBA

M. Doornekamp

drs. P. E. Hielkema EMLE

drs. R.J.J. Stevens

mr. F.L.V.P.L. Tierolff

Arnhem, 16 mei 2023

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is op de volgende pagina opgenomen.

Voorstel resultaatbestemming

Het voorstel voor de resultaatbestemming is opgenomen onder de Staat van Baten en Lasten op pagina 22.

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Burgemeester Roelenweg 14-18
Postbus 508
8000 AM Zwolle

T: +31 (0)38 425 86 00

zwolle@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Aan de directie en de raad van toezicht van de verslaggevende
eenheid Stichting Het Geldersch Landschap gecombineerd

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van de verslaggevende eenheid Stichting Het Geldersch Landschap gecombineerd te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van verslaggevende eenheid Stichting Het Geldersch Landschap gecombineerd op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2022;
2. De staat van baten en lasten over 2022;
3. Het kasstroomoverzicht over 2022; en
4. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van verslaggevende eenheid Stichting Het Geldersch Landschap gecombineerd zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, die bestaat uit:

- Het directieverslag;
- Het verslag van de raad van toezicht;
- Het verkort verslag van de raad van advies;
- Het verkort verslag van de beheer advies commissie;
- De overige gegevens; en
- De bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het directieverslag, het verslag van de raad van toezicht, het verkort verslag van de raad van advies, het verkort verslag van de beheer advies commissie, de overige gegevens en de bijlagen in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening**

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of bij de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Zwolle, 17 mei 2023

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. E.H.J.D. Damman RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

Specificatie van de door de Stichting beheerde terreinen

De bij de Stichting in beheer zijnde terreinen per 31 december 2022 kunnen als volgt worden gespecificeerd (in hectares):

	31 december 2022	31 december 2021
Beheereenheid West Veluwe en Vallei	2940,565	2921,3277
Beheereenheid Rivierengebied en Zuid Veluwe	2514,4570	2482,3238
Beheereenheid Oost Veluwe	4382,773	4384,8190
Beheereenheid Achterhoek	2016,646	2013,9604
Totaal bezit	<u>11.854,4415</u>	<u>11.802,4309</u>
In beheer voor:		
Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen	31,7543	31,7573
Overig	<u>19,1226</u>	<u>70,5741</u>
	50,8769	102,3314
Totaal	<u>11.905,3184</u>	<u>11.904,7623</u>
Het verloop van het eigen terreinbezit was als volgt: (in hectares)		
Stand per 1 januari	11.802,4309	11.704,5627
Mutaties	<u>52,0106</u>	<u>97,8682</u>
Stand per 31 december	<u>11.854,4415</u>	<u>11.802,4309</u>
Specificatie mutatie bezit in 2022		
Aankoopaktes	54,6869	70,0023
Erfpachtaktes		
Ruilingsaktes	-0,1019	29,5316
Hernummeringen/correcties	-0,0053	-0,1017
Nalatenschapsaktes/schenkingsaktes	<u>0,0095</u>	<u>0,0000</u>
Mutatie eigen bezit 2022	52,0106	97,8682
Mutatie terreinen in beheer	<u>-51,4545</u>	<u>-56,9644</u>
Totale mutatie	<u>0,5561</u>	<u>40,9038</u>

Verantwoording NPL-projecten

Omschrijving project	Beschikbaar per 01-01-22	Totaal 2022	Beschikb. /tekort
Algemeen: laadpalen voor elektrische voertuigen	-	5.250	-5.250
Algemeen: verduurzaming: pilot luchtwarmtepomp (Remeha)	-	9.327	-9.327
Algemeen: Grondaankopen	-	128.038	-128.038
Algemeen: campagne Gelders Natuurfonds (grondaankopen)	-	20.780	-20.780
Algemeen: verduurzaming gebouwen	200.000	184.548	15.452
Algemeen: footprint GLK 2022	30.000	-	30.000
Algemeen: CO ² -reductie	20.000	-	20.000
Algemeen: onderzoek naar alternatieven voor menggranulaat	10.000	2.055	7.945
Algemeen: herziening bedrijfsplan boomveiligheid	8.700	3.411	5.289
Algemeen: kwaliteitsimpuls natuur: inrichting GNN	12.500	30.039	-17.539
Algemeen: bestrijding invasieve soorten 1e tranche	-	4.032	-4.032
Algemeen: bestrijding invasieve soorten 2de tranche	14.100	3.818	10.282
Algemeen: kwaliteitsimpuls bestaande natuur (onderzoeken)	35.900	13.233	22.667
Algemeen: SPUK	25.000	-	25.000
Algemeen: onderzoek N&L 2022	62.000	31.731	30.269
Algemeen: SNL-monitoring 2022	68.000	79.834	-11.834
Algemeen: opstellen beheersvisies en evaluaties	60.000	60.785	-785
Algemeen: kwaliteitsimpuls natuur: LESA's	35.000	25.874	9.126
Achterhoek: vervangen lanen	30.000	32.634	-2.634
De Dellen: Erf van Daendels vervangen rijbeplanting en herstel wandelpaden	15.000	-	15.000
De Dellen: vervangen laan zichtas	25.000	16.465	8.536
De Haere: prunusbestrijding	22.650	20.995	1.655
Hagen: bestrijden invasieve exoot	-	200	-200
Heelsum: inrichting terrein Kerkje op de Heuvel	5.000	4.533	467
Landgoed Hemelse Berg/Pietersberg	20.000	17.143	2.857
Hoenwaard: vervangen afrastering vogelweidegebied	12.500	6.984	5.516
Huis te Eerbeek - Aanplant laan en herstel pad (middenlaan)	30.000	3.701	26.299
Huis te Eerbeek - Gedeeltelijk vervangen laan (Korenmolen)	55.000	9.071	45.929
Hunderen, Baggeren waterpartijen rond het huis	15.000	73.107	-58.107
Loenermark: opschonen ven	12.500	-	12.500
Mariendaal: afronding eendjesvijver	61.900	2.151	59.749
Noordoost Veluwe: bosverjonging diverse terreinen	20.000	15.394	4.606
Noordwest Veluwe: bosverjonging diverse terreinen	30.000	16.396	13.604
Orderbos: aanplant lanen	-	1.505	-1.505
Rijswaard: inboeten bospercelen i.h.k.v. boscompensatie RWS	-	1.098	-1.098
Schaffelaar: onderzoek hydrologie Grand canal	-	171	-171
Staverden: herstellen laan	9.950	-	9.950
Staverden: uitvoering maatregelen masterplan	64.600	59.064	5.536
Staverden: KNHS	30.000	-	30.000
Staverden: Regiodeal Veluwe	50.000	11.712	38.288
Sysselt: bosverjonging	1.600	-	1.600
Tongerense Heide: vergroting biodiversiteit	-	9.545	-9.545
Zuidoost Veluwe: bosverjonging diverse terreinen	20.000	19.972	28
Zwarte kolk: opschonen kolk	15.000	-	15.000
TOTAAL 2022	1.126.900	924.598	202.302
Niet begrote en afgesloten NPL-projecten	2.069.160	-	2.069.160
Totaal	3.196.060	924.598	2.271.462

Groepsstructuur verslaggevende eenheid Stichting Het Geldersch landschap

De verslaggevende eenheid Stichting Het Geldersch Landschap gecombineerd bestaat uit de volgende stichtingen: Stichting Het Geldersch Landschap, Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen, Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen en Stichting Vrienden van Kastelen.

Stichting Het Geldersch Landschap

Statutaire naam : Stichting Het Geldersch Landschap
Vestigingsplaats : Arnhem
Kvk-nummer : 41047543
Rechtsvorm : stichting
Doelstelling : De Stichting heeft ten doel onder meer het behoud van en de zorg voor alsmede voorlichting en educatie omtrent landschappelijk, natuurwetenschappelijk en/of cultuurhistorisch opzicht belangrijke terreinen in de provincie Gelderland met de zich daarop bevindende monumenten van geschiedenis en kunst, in het bijzonder die, bedoeld in de Monumentenwet.

Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen

Statutaire naam : Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen
Vestigingsplaats : Arnhem
Kvk-nummer : 41047558
Rechtsvorm : stichting
Doelstelling : De Stichting heeft ten doel de in de provincie Gelderland aanwezige kastelen, kasteelruïnes en historische landhuizen met de daarbij behorende inventarissen, tuinen, opstallen en erven te behoeden voor verval en ondergang en bij te dragen aan het behoud van de hierin besloten kunsthistorische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden alsmede voorlichting en educatie omtrent bovenstaande.

Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen

Statutaire naam : Stichting Steunfonds Geldersch Landschap en Kasteelen
Vestigingsplaats : Arnhem
Kvk-nummer : 41048515
Rechtsvorm : stichting
Doelstelling : De Stichting heeft ten doel in bijzondere gevallen materiële steun te verlenen aan de Stichting Het Geldersch Landschap en Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen. Daartoe tracht de Stichting fondsen te werven en voert zij het beheer over het aan haar toevertrouwde vermogen.

Samenstelling Raad van Toezicht en Directie

Raad van Toezicht

M.A.J. van der Tas
Mr E.C.J. Boerboom MBA
M. Doornekamp
drs. P. E. Hielkema EMLE
drs. R.J.J. Stevens
mr. F.L.V.P.L. Tierolff

voorzitter

Directeur-bestuurder

ir. P.A. van den Tweel

Financiële Audit Commissie

M. Doornekamp
drs. P. E. Hielkema EMLE